

Lesník

ČASOPIS ZAMESTNANCOV • LESY Slovenskej republiky, štátny podnik • január 2015

1

Ludia pre lesy, lesy pre ľudí

Obsah

- 3** Anketa
- 4** Príhovor generálneho riaditeľa
- 5** Kolektívna zmluva na rok 2015 podpísaná
- ~ Lesník si pripomína 15 rokov svojej existencie
- 6** Namiesto výplaty smrť
- 7** Vlk dravý na Poľane
- 8** OZ Liptovský Hrádok
- 11** Motýľ spod snehu
- 12** Opätovný návrat bobra vodného na územie SR
- 14** Námrazová kalamita na OZ Smolenice
- ~ Turistický sprievodca
- 15** Lesná pedagogika v medzinárodnom kontexte
- 16** Život s lesnicou
- 18** Lesy ČR mají za sebou již druhý mimořádný odvod financí
- ~ Lesy ČR připravují postupnou obnovu svého vozového parku
- ~ LESY ČR zachraňují tetřova hůlníaka v Jizerských horách
- 19** Ing. Vladimír Cholvadt - 110. výročie narodenia významného slovenského lesníka
- ~ Prečo mám rád les?
- 20** Vývoj lesného hospodárstva v Uhorsku v Rakúskej monarchii
- 22** Les s vôňou cukru
- 23** Najnovšie akvizície Lesníckeho a drevárskeho múzea
- 24** Milí kamaráti
Pre deti
- ~ Zasmejte sa
- ~ Uveríte?
- ~ Sudoku
- 25** Chata Roztoky
Naše zariadenia
- ~ Bažant na špenáte
Receptár
- 26** Vzдорujúc vetrom
- 27** Kalendár podujatí
- ~ Životné jubileá
- ~ Pracovné jubileá
- 28** Európsky strom roka

5

7

12

16

Lesník

časopis zamestnancov
LESY Slovenskej
republiky, štátny podnik
január 2015

Šéfredaktor:
Ing. Vlastimil Rezek (vr)

Redaktorka:
Mgr. Anna Sliacka (as)

Stáli prispievatelia:
Ing. Ivan Hanula
Jiří Junek
Ing. Milan Longauer
Ing. Viliam Stockmann
Ing. Helena Turská

Grafická úprava:
ANGEMY, s.r.o.
www.angemy.eu

Foto na obálke:
Vlastimil Rezek

Adresa redakcie:
LESY SR, š.p.
Námestie SNP č. 8
975 66 Banská Bystrica
telefón: 048/43 44 278
fax: 048/43 44 191
e-mail: vlastimil.rezek@lesy.sk

Tak už je tu zas! Vracia sa so železnou pravidelnosťou, či už sa nám to páči, alebo nie. Nový rok... čas na zhodnotenie toho starého a čas na najrôznejšie predsavzatia. Niektorí chcú prestať fajčiť, niektorí zasa schudnúť či urobiť štátnice z angličtiny. Nájdu sa aj takí experti, ktorých novoročné predsavzatie je, nechať si žiadne novoročné predsavzatie.

Plánovať teda svoje kroky v budúcom roku, alebo nie? Určite áno! Bez vízií nie je možné sa posunúť ďalej a sú dôležité, hoci sa vaše plány na prvý a niekedy ani na desiaty raz nepodarí naplniť.

A tak ako má svoje plány a predsavzatia na Nový rok väčšina z nás, mal by ich mať aj náš podnik. Aké? Také bežné, no často je problém ich naplniť. Napríklad vyrábať to, čo treba, zalesniť holiny, zabezpečiť a vychovať porast. A to všetko tak, aby drevo našlo seriózneho a solventného odberateľa, aby dodávatelia prác odvedli kvalitnú prácu za primeranú odmenu, aby verejnosť pochopila, že lesná cesta je prvoplánovo vybudovaná na obhospodarovanie lesa a nie na bicyklovanie.

Želám preto všetkým aj tomuto podniku, aby si našli správny smer a dali si tie správne predsavzatia. O tom, ako naplniť tie, ktoré dávame do vienuku LESOM SR, rozhodujeme všetci.

Prijemné čítanie

Blaszkiewicz

Anketa

Aké sú Vaše očakávania v pracovnom živote v roku 2015? Dali ste si v tomto roku nejaké novoročné predsavzatia?

Jana Raffajová

riaditeľka Divadla Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene

Dúfam, že v roku 2015 bude mne, mojim blízkym a kolegom v práci slúžiť zdravie, pretože ak je človek zdravý, dokáže pozitívne myslieť, má energiu, elán, invenciu a chuť pracovať. U nás v divadle je to predovšetkým o našich divákoch, pretože bez nich naša práca nemá zmysel. Ja verím, že ich ani v nastupujúcom roku nesklameme a pripravíme im nezabudnuteľné divadelné zážitky, plné radosti, šťastia, lásky, zábavy a pohody. Teším sa preto na stretnutia s našimi divákmi a priaznivcami na predstaveniach Divadla Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene.

Novoročné predsavzatia si nedávam, snažím sa žiť a pracovať tak, aby sa veci a udalosti diali plynule, bez nejakých veľkých skokov, ktoré by bolo nutné riešiť jednorázovými predsavzatiami.

Maroš Smolec

správca Maticy slovenskej

Osobné predsavzatie, ktoré by som si dal do roku 2015? Fajčiť som prestal pred desiatimi rokmi, aktívne športujem, mám zamestnanie, ktoré ma baví a naplňa a spokojnú rodinu s dvoma krásnymi deťmi. Čo teda by som ešte chcel a potreboval? Potom som sa pozrel do zrkadla a zistil, že za posledný rok, som pribral asi sedem kilogramov. Čiže schudnúť aspoň o päť kilogramov v roku 2015, je moje predsavzatie.

V Matici slovenskej sme dokázali v ťažkom finančnom roku 2014 s deficitom v jeho polroku cez 400 tisíc eur, napokon záverom októbra prijať prebytkový rozpočet. Na koniec januára predkladáme prvý návrh rozpočtu na tento rok, ktorý bude tiež prebytkový. Čiže po zložitých ekonomických opatreniach a stabilizácii sa chceme v ustanovizni venovať jej vízií na najbližšie roky. Matica musí mať jasnú

predstavu, čo chce slovenskému národu ponúknuť v modernej dobe.

Alojz Kaššák

prezident Slovenského klubu sokoliarov redaktor relácie Halali

V dnešnej „novej dobe“ je ťažko dávať si predsavzatia, pretože ich splnenie nie vždy vieme sami ovplyvniť, no prajem si, aby sa zlepšila situácia v oblasti informovania širokej verejnosti o aktivitách lesníkov, aby sa ľudia dozvedeli aktuálne a pravdivé informácie o práci tých pravých manažérov prírodného prostredia. V rámci pravidelného dvojtýždenníka Halali budeme aj v roku 2015 objektívne informovať o činnosti lesníkov štátneho podniku Lesy SR, budeme sa snažiť tvoriť magazín, ktorý pritiahne k obrazovkám nielen profesionálnych horárov a ich rodinných príslušníkov, ale hlavne celú širokú verejnosť v duchu nášho sloganu pre rok 2015 „Dotknite sa prírody“.

Ján Nosko

primátor Banskej Bystrice

Predsavzatia si obvykle nedávam. Ale mojím predsavzatím pri nástupe do tejto funkcie je, aby som odovzdal svoj potenciál v prospech všetkých obyvateľov mesta. Verím, že naštartujeme všetky procesy, ktoré posunú Banskú Bystricu smerom dopredu.

Jozef Spevár

štátny tajomník Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

V prvom rade by som, poprial všetkým kolegyniam a kolegom veľa pevného zdravia, pretože to je základný predpoklad pre kvalitný rodinný a pracovný život. V práci trávim denne vyše tretiny dňa, takže spoľahlivých, odborne fundovaných spolupracovníkov okolo seba s ktorými budeme schopní naplňať hlavné

očakávania od širokej odbornej lesníckej verejnosti v štátnom aj neštátnom sektore. Čím skôr dokončiť spracovanie kalamity Žofia z mája minulého roku a súbežne začať s obnovou a revitalizáciou už spracovaných kalamitných porastov. Po schválení Programu rozvoja vidieka na roky 2014-2020, ktoré očakávame koncom mesiaca január, vyhlasovať výzvy na jednotlivé opatrenia, aby sa alokovaných 223,7 mil. EUR čím skôr začalo zmysluplne využívať v prospech lesného hospodárstva. Doriešiť a zabezpečiť cez PRV kvalitné vypracovanie Programov starostlivosti o lesy, zabezpečiť druhý cyklus Národnej inventarizácie a monitoring lesov SR, doriešiť oceňovanie ekosystémových služieb poskytovaných lesmi. Pripravovať rezort na predsedanie v medzinárodnej lesníckej organizácii FOREST EUROPE. Novoročné predsavzatie? Jedno jediné – nájsť si aktívne čas aspoň dva-tri krát týždenne pre svoje zdravie, aby sa splnili všetky očakávania.

Príhovor generálneho riaditeľa

Milé kolegyně, vážení kolegovia,

dovoľte mi, aby som vám poprial do nového roka 2015 veľa zdravia, šťastia a úspechov v pracovnom i súkromnom živote.

Rok 2014 bol pre LESY Slovenskej republiky plný zmien, prírodných kalamít, ale aj rokom extrémneho pracovného nasadenia väčšiny pracovníkov, ktoré sa pretavilo do jedného z najlepších hospodárskych výsledkov podniku. Presné čísla vzhľadom na dátum, v ktorom píšem tento príhovor, zatiaľ nie sú k dispozícii, no predbežne môžeme povedať, že podnik za rok 2014 zaknihuje druhý najlepší výsledok v svojej 15-ročnej histórii.

No hoci je zisk vychádzajúci z dobrého hospodárenia dôležitý, nemôže byť a nie je prvoradým cieľom. Lesy Slovenskej republiky boli zriadené najmä na obhospodarovanie lesného majetku Slovenskej republiky a výsledkom tohto obhospodarovania musia byť a tiež vo väčšine prípadov aj sú, zdravé zelené lesy. A vlnajší hospodársky výsledok bol dosiahnutý pri zachovaní všetkých princípov odborného lesníctva a pri splnení všetkých plánovaných úloh.

Štátny podnik LESY Slovenskej republiky nie je iba prázdny pojem a názov. Náplň tomuto podniku dávate Vy svojou prácou. Je to živý organizmus, ktorý sa dennodenne musí prispôbovať novým podnetom a reagovať na neustále sa meniace podmienky. Príkladom sú veterné a nasledovné podkôrníkové kalamity. V posledných rokoch sa na väčšine závodov darilo znižovať podiel náhodnej ťažby ako dôsledku veternej kalamity z roku 2004. V máji 2014 sa však situácia spred desiatich rokov opakovala a iba v porastoch obhospodarovaných našim podnikom bolo poškodených viac ako 2,1 milióna m³ stromov. Vďaka usilovnej práci všetkých zainteresovaných sa podarilo s následkami tejto kalamity vyrovať a v priebehu tohto roka budú aj ostávajúce poškodené porasty spracované.

Tak, ako sa podarilo zvládnuť úlohy roku 2014, môžeme byť optimistickí aj pre začínajúci sa rok 2015. Kvalitné nastavenie hospodárenia podniku v nadväznosti na výsledky minulého roku umožnilo zvýšiť mzdy nad výšku inflácie a tiež koncom roka vyplatiť v primeranej výške ďalšiu mzdu. Podnik prechádza do roku 2015 v dobrej finančnej kondícii a dokáže sa vyrovať aj s väčšími zmenami

či mimoriadnymi investíciami. Jednou z nich bude v tomto roku napríklad nákup ďalších nákladných áut, ktoré umožnia OZLT zvýšiť vlastné prepravné kapacity v odvoze dreva a znížiť tak náklady na dodávky služieb externými firmami.

Vážené kolegyně a kolegovia, chcem sa Vám všetkým úprimne poďakovať za odvedenú prácu v minulom roku a popriať Vám ešte raz veľa úspechov v roku 2015.

Lesu zdar!

Kolektívna zmluva na rok 2015 podpísaná

Generálny riaditeľ podniku Ctibor Határ a predseda Združenia závodných výborov odborového zväzu DREVO, LESY, VODA Jozef Minárik podpísali 17. decembra v hoteli Lesník v Turčianskych Tepliciach Kolektívnu zmluvu na rok 2015. Generálny riaditeľ ako prezident Združenia zamestnávateľov lesného hospodárstva zároveň podpísal s predsedom Odborového zväzu DREVO, LESY, VODA Zdenkom Dlužošom aj Vyššiu kolektívnu zmluvu.

Aké zmeny prináša kolektívna zmluva podniku LESY Slovenskej republiky pre rok 2015? „Najpodstatnejšou zmenou je rast všetkých tarifných plátov o tri percentá a ďalšie zvýšenie plátov v siedmej triede o 20 eur. Toto sú dve najpodstatnejšie veci,“ hovorí Jozef Minárik.

Kolektívna zmluva prináša ďalšie desiatky zmien, ktoré sa však týkajú iba určitých skupín zamestnancov. Plné znenie je k dispozícii na intranete LESOV SR.

„Na záver sa chcem poďakovať tým, ktorí aktívne pristupovali k tvorbe novej KZ a zvlášť sa chcem poďakovať vedeniu podniku za ústretovosť pri kolektívnom vyjednávaní. Nedá mi pripomenúť, že kolektívna zmluva nie je

výhodou len pre odborárov, ale všetko čo vyjednali odborári platí pre všetkých zamestnancov štátneho podniku LESY

Slovenskej republiky,“ dodáva Minárik.

-vr-

Lesník si pripomína 15 rokov svojej existencie

Čas je neúprosný ku každému a niekedy je pri pohľade do kalendára vhodná chvíľka na zhodnotenie toho, čo sa v minulosti podarilo alebo naopak nepodarilo, aby sme mohli postúpiť o niečo dopredu a veci okolo nás vylepšovať. Tak sa stalo, že spolu s podnikom LESY Slovenskej republiky si pripomína svoje malé jubileum aj podnikový časopis Lesník.

Úvodné číslo lesníka vyšlo zásluhou prvého šéfredaktora Jozefa Hikla už začiatkom roka 2000 a hoci sa obsahovo nedá porovnávať s neskoršími vydania, založilo tradíciu, na ktorej sa darí stavať dodnes.

Na podnikové periodika existujú rôzne názory, ktoré väčšinou vychádzajú z ekonomickej sily a stability konkrétnej organizácie. Nie je náhoda, že k najlepším podnikovým novinám či časopisom patria periodiká bánk, železniarní, ropných rafinérií a ďalších vysoko ziskových spoločností. Je dobre, že sa k týmto firmám dlhodobo radí aj štátny podnik LESY SR.

Viacero manažérov veľkých organizácií označilo podnikové periodikum za najrýchlejší nástroj priamej komunikácie so zamestnancami. V malých firmách, kde sa zamestnanci stretávajú každý deň na obednej prestávke, a kde je kancelária šéfa vzdialená na skok, je vymieňanie

informácií súčasťou bežnej komunikácie. Veľké spoločnosti s desiatkami pobočiek či veľkým počtom zamestnancov sa nemôžu spoliehať, že si ľudia povedia, čo je vo firme nové.

Pokiaľ sa k aktuálnym udalostiam zo života organizácie podarí pridať aj odľahčené témy, sú podnikové periodika jedným z najúčinnějších nástrojov internej

ale často aj externej komunikácie spoločnosti. Hoci je v súčasnosti na postupe všadeprítomná digitalizácia, je dôležité udržať podnikové médiá aj v tlačenej podobe. Iba tak k nim bude mať aj naďalej prístup časť zamestnancov, ale aj verejnosti.

Lesník je časopis zamestnancov podniku LESY SR. Táto krátka charakteristika je veľmi dôležitá pre vlastnú tvorbu časopisu. Ani najlepší novinár nie je schopný obsiahnuť všetky témy, ktoré by mal časopis riešiť. Iniciatíva manažmentu aj zamestnancov tak pomáha dať časopisu širokú obsahovú náplň. Ako sa to darí, môžete posúdiť sami.

Čo zaželať Lesníku do ďalších rokov? Najmä dobrých redaktorov a prispievateľov, ktorí ho dokážu urobiť ešte zaujímavejším a obsahovo pestrejším. Tiež kvalitných manažérov, ktorí budú aj v nasledujúcich rokoch podporovať vydávanie vlastného časopisu a využívať ho na komunikáciu s pracovníkmi napriek tomu, že vydávanie časopisu prináša na prvý pohľad iba samé náklady. Zisky z cieľenej komunikácie sú totiž ťažko merateľné.

A v neposlednom rade verných čitateľov, ktorí z času na čas prepáčia drobné nedostatky a vždy si nájdu „tú svoju rubriku“.

Vlastimil Rezek
šéfredaktor

Namiesto výplaty smrt'

Smrteľné pracovné úrazy pri práci v lese a ťažbe dreva

„Práca pilčíka patrí medzi pracovné činnosti s vysokým rizikom ohrozenia života a zdravia, pričom všetky riziká tejto práce sa dajú v niektorých prípadoch predvídať len veľmi ťažko. Väčšina pracovných úrazov pri práci v lese a na pracoviskách obdobného charakteru je spôsobená nedodržaním bezpečnostného pracovného postupu.

V ČR je každým rokom zaznamenaných päť až šesť smrteľných pracovných úrazov spôsobených zasiahnutím drevorubača padajúcim stromom pri jeho rúbaní, pričom hlavnou príčinou je nedodržanie základných parametrov rezu a nedorezu u spilovaného stromu, nedostatočné posúdenie zdravotného stavu, popripade smeru naklonenia, prevažujúceho tvaru koruny, ťažba listnáčov v nepriaznivých klimatických podmienkach alebo práca pod neuvolneným zaveseným stromom.

Nebezpečnosť práce v lese

Kalamitná ťažba so sebou nesie množstvo nástrah a nie všetko sa dá vopred predpokladať. Preto boli v minulosti na túto činnosť nasadzovaní skúsení pracovníci, prípadne dokonca tzv. komplexné čaty, čo bolo motivované snahou jednak väčšej produktivity práce, efektívnosti a v konečnom dôsledku i zaistenie vyššej bezpečnosti práce odstránením nebezpečenstva monotónnosti, a tým zníženia možnosti zranení. Pracovníci komplexnej čaty sa striedajú u jednotlivých druhov práce, aby nevykonávali tú istú činnosť po celú pracovnú dobu a nestrácali tak pozornosť, čo je jedna z príčin pracovného úrazu. Taktiež odmeňovanie tejto práce bolo v časovej mzde.

S novodobým nástupom dodávateľského - živnostenského spôsobu vykonávania prác do značnej miery utrpela i kvalita pracovníkov. Dnes s píluou môže pracovať každý, bez ohľadu na to,

či je dostatočne spôsobilý a pripravený vykonávať tento druh činnosti, stačí ak spĺňa podmienky odbornej a zdravotnej spôsobilosti.

Pri miernom zveličení by sa teda dalo povedať, že nie je až tak nebezpečná samotná motorová píla, skôr sú nebezpečné činnosti ňou vykonávané.

Príčiny vysokého rizika

Súčasní pracovníci nepoznajú predchádzajúce zvyklosti periodicky prechádzať preškoleniami, prípadne stanovovať technologické a pracovné postupy pre špecifické činnosti alebo pracovisko. Inak povedané, dôsledne sa nepripravujú pred vlastnými pracovnými výkonmi. Nie vždy majú primeranú výbavu a predpísané pracovné, bezpečnostné a zdravotnícke prostriedky. Zvyčajne majú tendenciu k zjednodušovaniu, podceňovaniu alebo vedomému porušovaniu alebo nedodržaniu ako povinností, ktoré sú predpísané predpismi, tak i doporučených zvykov overených dlhoročnou skúsenosťou.

Bohužiaľ sa stáva celkom zvyčajnou vecou, že stále častejšie pracujú viacej, či menej osamotným spôsobom, teda v prípade potreby im nemá kto okamžite pomôcť alebo ide o pomoc s veľkým časovým odstupom, keď už je pomoc prakticky nemožná.“ (Václav Tourek, inšpektor, Oblastní inspektorát práce pro Jihočeský kraj a Vysočinu)

Minulý rok sa smrteľné úrazy nevyhli ani nášmu podniku. O život pri dodávateľských prácach prišli minulý rok štyria dodávateľia prác.

Pri odchode z pracoviska z linky ku lanovke na OM sa v tom čase zdvihol silný vietor, ktorý pravdepodobne vyvrátil stojaci strom. Ten svojím pádom uvoľnil ďalšie stromy, ktoré sa v stromom svahu pohli aj s vyrobenými kmeňmi smerom nadol, kadiaľ pracovník prechádzal. Po zásahu kmeňom pracovník (43 rokov) utrpel zranenia hlavy a hrudníka nezlučiteľné so životom. Pri obhliadke miesta tragédie nebolo možné určiť, ktorý kmeň bol príčinou tragédie.

Pri vykonávaní hlavného rezu na postihnutého (56 rokov) spadol hrubý

suchý konár, ktorý sa uvoľnil z koruny stojaceho susedného stromu

Po stínke stromu sa uvoľnil druhý, do neho pred tým zavesený strom, ktorý sa následne zosunul po stínanom strome. Zavesený strom následne zasiahol odchádzajúceho postihnutého (55 rokov) do temena zadnej ľavej časti hlavy.

Pri odvetvovaní spileného stromu došlo k jeho pohybu dolu svahom, ktorý má sklon 60°. Muž (27 rokov) sa nachádzal pod odvetvovaným stromom v nebezpečnom priestore. Pohybujúci strom ho pritlačil, čo malo za následok zranenia: otvorená zlomenina praveho predkolenia, vnútorné zranenia hrudného koša.

Zo stručného opisu niektorých príčin tých najzávažnejších smrteľných úrazov dodávateľov prác v našom podniku vidno, že aj pri dodržaní všetkých bezpečnostných predpisov je práca v lese veľmi nebezpečná a príčina veľmi často aj nepredvídateľná. Náš podnik sa snaží v maximálnej miere informovať všetkých dodávateľských vzťahoch o všetkých nebezpečenstvách a ohrozeniach, ktoré sa na ich odovzdanom pracovisku môžu vyskytnúť. Okrem toho naši zamestnanci vykonávajú aj kontrolu dokladov odbornej aj zdravotnej spôsobilosti a taktiež kontrolu dodržiavania predpisov BOZP na odovzdaných pracoviskách. Dokonca pri nedodržaní týchto predpisov je možnosť aj odstúpiť od dodávateľskej zmluvy.

Nebezpečenstvo striehne na každom kroku a smrť čaká na každého, je však o to smutnejšie, keď príde predčasne a je zbytočná. Preto by sme si vždy mali nájsť čas a premyslieť si každý krok. Možno by stálo za to prejsť sa Lesníckym skanzenom, a prečítať si 324 mien vyrytých do drevených tabuliek. Mien tých, ktorí od života už ďalšiu šancu nedostali.

Marián Jagerčík,
Anna Sliacka

Vlk dravý na Poľane

To, že vlk dravý vyvoláva v širokej verejnosti i tej „laickej“ množstvo otázok či vlka loviť alebo celoročne chrániť, dokazuje i množstvo stretnutí zástupcov odbornej poľovníckej verejnosti a ochráncov.

Vlk dravý do našej prírody bezpečy patri. Svojou majestátnosťou, vytrvalosťou, opatrnosťou, ale i schopnosťou prežiť a čo je dôležitejšie i schopnosťou reprodukcie, zvyšuje tak hodnotu prírodného bohatstva Slovenska.

Vlk však často pri jeho zvýšených stavoch spôsobuje i značné škody či už na diviacej alebo na jelenej zveri. V oblasti CHPO Poľana sa vlk dravý vyskytoval od nepamätí. Boli však i obdobia, kedy bol vlk dravý na Poľane zastúpený v počte azda len 1-2 ks. Dnes však vlk na Poľane dokazuje, že jeho zastúpenie je neohrozené, čo dokazuje i úhyn, ktorý sa podarí každoročne zdokumentovať jeho prispením. V posled-

nom období štyroch rokov sa každoročne úhyn jelenej zveri z titulu strhnutia vlkom, ktorý sa podarí zdokumentovať, pohybuje na úrovni 30 – 35 ks a škody, ktoré sú vyčíslené, sa každoročne pohyujú na úrovni 50 000 – 56 000 € (zo zdokumentovaného úhynu spôsobeného vlkom). K tomu však treba pripočítať i úhyn, ktorý spôsobuje vlk a nepodarí sa ho však zdokumentovať, najmä jeliencatá a jelenice, z ktorých sa prakticky nič nenájde, jelene v čase paroženia, resp. jelene, ktorých trofeje si častokrát odnesú nezákonný „zberači úhynov“. Hlavnou zložkou potravy vlka je však diviacia zver, po ktorej prakticky ako po jeliencatách častokrát nič nezostáva. Tu sa môžeme len domnievať, koľko tejto zveri môže byť. Po prepočte potreby potravy na vlka dravého však vieme predpokladať, že úhyn z titulu strhnutia vlkom sa každoročne pohybuje na Poľane na úrovni 100 – 120 ks jelenej zveri (k tomu treba pripočítať ešte diviaciu zver).

To, že zastúpenia vlka dravého na Poľane je na najvyššej úrovni, čo sa týka početnosti za posledných 50 rokov, dokazuje i úlovok vlkov v tejto poľovníckej sezóne. V čase od 01.11.2014 do 10.01.2015 bolo ulovených päť jedincov. Zároveň jeden vlk bol nájdený uhynutý (pravdepodobne po strete s autom následne uhynul). To len dokazuje, že početnosť vlka dravého je na Poľane na najvyššej úrovni a môžeme predpokladať, že jeho početnosť ešte bude rásť.

Dnes môžeme povedať, že v oblasti Poľana žije viac ako 20 vlkov a min. 3 alfa páry, ktoré zabezpečia prírastok nad úroveň úlovku zo sezóny 2014/15, t. z. že i napriek úbytku 6 vlkov je populácia vlka na Poľane neohrozená a stabilná.

Lov vlka v sezóne 2014/2015

3.11.2014 Ing. Martin Kaľamár, samec 3 r., 39 kg, LS Víglaš
9.11.2014 Ing. Pavel Komora, samec 1 r., 28 kg, LS Kyslinky
2.12.2014 Emil Machyniak, samica 2 r., 32 kg, LS Sihla

31.12. 2014 Ing. Martin Michalka – hosť, samec 2 r., 31 kg, LS Kyslinky
4.1.2015 Miroslav Rakyta, samec, 1 r., 28 kg, LS Kyslinky
9.10.2014 úhyn (pravdepodobne po strete s autom), našiel Štefan Gibaľa na LS Poľana, samec, 6 r.

Lov vlka v sezóne 2013/2014

19.12.2013 Ing. Tibor Pataky CSc., samec, 2 r., 34 kg, LS Kyslinky

Lov vlka v sezóne 2012/2013

5.9.2012 úhyn (zrazený autom), našiel Ing. Milan Rejko na LS Poľana, samec, 1 r.
4.12.2012 Ing. Ján Nôžka, samica, 1 r., 28 kg, LS Kyslinky
21.12.2012 Emil Machyniak, samec, 3 r., 35 kg, LS Sihla
22.12.2012 Ing. Jozef Černák, samec, 5 r., 41 kg, LS Sihla

Lov vlka v sezóne 2011/2012

30.10.2011 Ing. Ján Slovák, samec, 5 r., 42 kg, LS Kyslinky
15.11.2011 Ing. Ján Nôžka, samica, 5 r., 30 kg, LS Kyslinky
20.11.2011 Arnold Kragl – hosť, samica, 1 r., 25 kg, LS Kyslinky
10.12.2011 Ing. Jozef Černák, samec, 6 r., 40 kg, LS Sihla

Text: P. Michál, J. Nôžka
Foto: zamestnanci OZ Kriváň
a OZ Čierny Balog

OZ Liptovský Hrádok

Desať rokov s kalamitami v národnom parku

Prerásna príroda, najväčší poľovný revír na Slovensku, extrémne strmé svahy, vlastný kostol a nekonečný boj s veternými a podkôrníkovými kalamitami. Aj tak by sa dal v krátkosti charakterizovať odštepňý závod Liptovský Hrádok, hoci je tento priestor príliš malý na spomenutie všetkých zaujímavostí.

Základné informácie

Katastrálna výmera:	162.877 ha
Obhospodarované pozemky:	54.321 ha
– z toho štátne	52.794 ha
– neštátne	1512 ha
– prenajaté	15 ha
Lesnatosť:	62 %

Počet pracovníkov (2014):	148
– z toho THZ	105
– robotníci	43

Ťažba:	
2010	515.969 m ³
2011	411.952 m ³
2012	352.648 m ³
2013	284.354 m ³
2014	242.000 m ³
Plán 2015	258.600 m ³

História OZ

Od 13. storočia patrili lesy od Kráľovej Hole, cez Čierny a Biely Váh na severe, hrebeňom Nízkyh Tatier po Bacúch na juhu, po potok Bocianka na západe, zemanom z Kráľovej Lehoty. Neskôr ich majetky prebrali páni hrádockého hradu.

Keď v roku 1731 posledný majiteľ hradu, Emanuel Lichtenstein, predal hrádocké panstvo korune (eráru, čiže štátu), začala sa písať história „štátneho“ spravovania okolitých lesov. Kráľovská komora zriadila v Liptovskom Hrádku sídlo svojho komorského panstva. V roku 1762 sa spojili komorské panstvá Hrádok a Likava, na čele ktorých stál lesný prefekt Ján Xaver Girsík. Lesnému prefektovi podliehal vedúci úradník lesnej prevádzky, ktorému boli podriadení vedúci revírov, poľesní a podpoľesní ako aj ostatní zamestnanci vrátane lesných robotníkov.

V roku 1850 Likavsko-hrádocké komorské panstvo zaniklo a v nasledujúcom roku zriadili v Liptovskom Hrádku Lesný úrad, neskôr Hlavný lesný úrad. Miesto neho v rokoch 1920 - 1921 vzniklo Lesné riaditeľstvo v Liptovskom Hrádku a od roku 1922 Riaditeľstvo štátnych lesov a majetkov, ktorého prvým riaditeľom bol až do svojho odchodu na dôchodok, významný slovenský lesník Ing. Juraj Martinka. V tom čase riaditeľstvo obhospodarovalo lesné správy Čierny Váh, Liptovská Teplička, Liptovská Osada, Ľubochňa, Malužiná, Ružomberok, Svarín, Veľká pri Poprade a Východná. Podliehali mu i hrádocká a ľubochňianska píla, štátne prírodné rezervácie v Pieninách a vo Vysokých Tatrách a od roku 1939 aj liptovskohrádocký semenársky závod.

Významný medzníkom pre rozvoj lesníctva nastal v roku 1914, keď sa začal stavať prvý úsek Považskej lesnej železnice Liptovský Hrádok – Čierny Váh. Do

prevádzky bol naplno spustený v roku 1921 a dĺžka vybudovanej trate mala 33,6 km. Po dokončení celého projektu v roku 1931 mala celková dĺžka tratí, ktoré prepojili Liptovský Tepličku, Čierny Váh, Svarín, Malužiná, Liptovský Hrádok dĺžku

107,139 km. Okolo roku 1948 sa železničkou prepravovalo približne 150 tis. m³ dreva a reziva.

Po druhej svetovej vojne, príslušných organizačných zmenách bolo Riaditeľstvo štátnych lesov v Liptovskom Hrádku zrušené a jemu podriadené Správy štátnych lesov boli premenované na samostatné Riaditeľstvá štátnych lesov a potom na Lesné závody. Dozor nad nimi mal Krajský lesný inšpektorát v Žiline.

Po ďalších organizačných zmenách v roku 1952 sa vytvorili nové administratívne jednotky a to Správy lesného hospodárstva (SLH). Zriadením SLH bolo utvorené aj samostatné odvetvie lesného priemyslu národný podnik so samostatným podnikovým riaditeľstvom. Úlohou SLH bolo lesy spravovať po administratívnej stránke, pestovať, ochraňovať a vyznačovať ťažby. Po tomto období prešiel OZ Liptovský Hrádok viacerými zmenami. Po roku 1989 začalo prinavracanie lesov pôvodným vlastníkom (mestské lesy, komposesoráty, urbáriáty, súkromné lesy). Od tohto obdobia až do roku 1999 hospodárili LZ neskôr Odštepňé lesné závody na lesnej pôde vo vlastníctve Slovenského štátu a lesnej pôde doposiaľ neodovzdaných lesov.

Základná charakteristika odštepneho závodu

Od 1.1.2000 je OZ organizačne zaraďený štátnemu podniku Lesy SR. Má päť lesných správ a štyri expedičné sklady, toho na dvoch sú manipulačné linky Baljer Zembrod, ktoré pracujú na trojsmennú prevádzku.

Teritórium OZ Liptovský Hrádok sa rozkladá v jednom z najkrajších kútov Slovenska v regióne Liptova, ktorý sa nachádza na hornom toku rieky Váh. Prevažná časť územia sa rozkladá na území Národného parku Nízke Tatry a Veľká Fatra.

Výškové rozvrstvenie odštepneho závodu je veľmi rozdielne - od hladiny Váhu pri vyústení do Kráľovskej tiesňavy (416 m n. m.) až po vrchol Kráľovej Hole (1 946 m n. m.). Územie štátnych lesov začína oproti sútoku riek Váhu a Oravy, kde južným smerom nadväzuje na dolinu Ľubochňanica, ktorá je najdlhšou z dolín pohoria Veľkej Fatry. Cez hrebeň v časti Ploská nadväzuje na Revúcku dolinu. K tomuto súvislému celku nadväzuje územie štátnych pozemkov v závere Korytnickej doliny až po horské sedlo Donovaly. Spolu s enklávami štátnych pozemkov v strednom Liptove (Liptovská Štiavnica, Kramarská, časť Lúčanskej doliny, lesné porasty okolo vodného diela Liptovská Mara) má toto územie výmeru približne 22.000 ha lesa a tvorilo územie bývalého Lesného závodu Ružomberok.

Východná časť odštepneho závodu sa tiahne od Kráľovej Hole okolo toku Čierneho Váhu. Tento ucelený komplex štátnych pozemkov na severnej strane pohoria Nízke Tatry dosahuje vrátane pozemkov začlenených do bývalého Školského závodu Svarín približne 32.000 ha. Je tvorený hlbokými dolinami Ipolčice, Malužianky, Benkovského potoka, Žiaru, Brunova, ale i Čiernej doliny gravitujúcej do Bieleho Váhu.

Súčasnosť:

O aktuálnych témach odštepneho závodu sme sa rozprávali s riaditeľom Milanom Kozákom.

OZ Liptovský Hrádok má vysoký podiel najžiadanejšieho smrekového dreva a jednu z najvyšších ťažieb v rámci podniku. To sú optimálne podmienky na dosahovanie dobrých hospodárskych výsledkov. Je niečo, čo naopak negatívne ovplyvňuje hospodárenie?

Plánovaný hospodársky výsledok za rok 2014 vo výške viac ako 900.000 € sme splnili. Pri obhospodarovaní lesa však nie je podstatný iba hospodársky výsledok. K tomuto číslu je potrebné doplniť aj ďalšie informácie, akými sú napríklad náklady pestovnej činnosti. Náš OZ ročne vysadí viac ako dva milióny sadeníc a ročná obnova lesa sa za posledných pár rokov pohybovala na úrovni 1155 hektárov. Ročné náklady na pestovnú činnosť sa blížila k sume tri milióny eur.

S pestovnou činnosťou úzko súvisí novinka zavedená v minulom roku práve na OZ Liptovský Hrádok a tou je ochrana sadeníc voskovaním. Aké skúsenosti máte s touto ochranou?

Náš závod je priekopníkom využívania tejto technológie, čo prináša pozitívne, ale aj negatívne stránky. Samozrejme, že voskované sadenice sú o niečo drahšie ako bežné, no v tom nie je zásadný problém. Tak ako pri každej novinke je potrebné nájsť optimálne využitie týchto sadeníc. To znamená aplikáciu v miestach s kalamitným premnožením tvrdoňa a lykokaza a v prostredí s tretím a vyšším stupňom ochrany, kde je problematické získať povolenie na chemické ošetrenie sadeníc. Veľký plánovaný rozsah pestovných činností nás núti primerane rozdeliť výsadbu do jesenných a jarných termínov, a tiež predĺžiť tieto termíny napríklad využívaním obaloovaných sadeníc.

Keď sa vrátim k aplikácii voskovaných sadeníc. Je to novinka s pozitívnym prínosom, ktorá je však stále v štádiu testovania.

Tisícky hektárov zalesňovania sú dôsledkom rozsiahlych kalamít. Koľko kalamitného dreva zostáva na vašom OZ na spracovanie v tomto roku?

Pri odpovedi na túto otázku sa treba vrátiť do minulosti. OZ Liptovský Hrádok sa vyrovnáva s rozsiahlymi kalamitami už desať rokov, od veternej smršte v roku

2004. Spracovanie tejto veternej a nasledovnej podkôrnikovej kalamity sme ukončili začiatkom minulého roka. No naše nádeje na rozbehnutie plánovanej obnovnej ťažby podľa nových PSL zmarila májová smršť Žofia. V tomto roku nám z tejto vetrovej kalamity zostáva ešte spracovať približne 150.000 m³ dreva. Treba dodať, že aj napriek tomu, že dlhé roky spracovávame takmer výhradne kalamitné drevo, patríme čo sa týka priemerného speňaženia do prvej trojky spomedzi odštepnych závodov.

Na tržby vplyvajú okrem iného aj kvalitná manipulácia dreva. Aká je na OZ výťaž guľatinových sortimentov?

Aj v tomto patríme k najlepším OZ, keďže výťaž na našom závode je 78 %. Takto vysoký podiel guľatiny dosahujeme vďaka tomu, že drevo manipulujeme na expedičných skladoch s vyškolenou a stálou obsluhou kmeňových pracovníkov. V našich podmienkach je predaj z odvozného miesta aj kvôli lesnej dopravnej sieti a nedostatku priestorov v úzkych dolinách takmer nemožný.

Kalamity majú vplyv na ťažbu dreva v neprístupných oblastiach, kde chýbajú lesné cesty, a tiež v oblastiach, kde podľa niektorých mimovládnych organizácií sú údajne zvyšky pralesov.

Nízke Tatry boli postihnuté veternou kalamitou v roku 2004, ktoré následky boli porovnateľné s kalamitou vo Vysokých Tatrách, hoci sa o nej toľko nehovorilo. Prístupné lokality sa podarilo spracovať a postupne opäť zalesniť, zostalo však veľa miest, na ktoré sa ťažbové čaty pre nedostali a stali sa živnou pôdou pre rozšírenie podkôrneho hmyzu. V súčasnosti už je väčšina napadnutých porastov vyschnutá a drevo znehodnotené. Rešpektujeme dohodu o nezasahovaní do oblastí vytipovaných neziskovými organizáciami. Rozhodnutie o tomto probléme, na ktorom sa má dohodnúť ministerstvo pôdohospodárstva s ministerstvom životného prostredia však zatiaľ nepadlo, hoci od dohody uplynuli už tri roky.

Neťaží nás iba toto obmedzenie. Zo 72 pôvodne požadovaných povolení na výstavbu lesných ciest, neskôr zúžených po dohode s ministerstvom životného prostredia na 20 respektíve 12, nemáme zatiaľ ani jedno. Investície sme presmerovali na opravy starých ciest, to však nepomôže pri obhospodarovaní lesa v kalamitných oblastiach. Napriek tomu, že drevo v týchto lokalitách je už znehodnotené, potrebujeme tieto cesty na urýchlenú revitalizáciu krajiny a založenie a pestovanie nového lesa. Tie státisíce a milióny stromčekov, ktoré je treba v lykožrútom zdevastovaných lokalitách vysadiť, je potrebné na miesto, spolu s pracovníkmi, aj dopraviť. Ďalším problémom, ktorý obmedzuje bežnú činnosť lesníkov je neschválenie obnovy PSL na dvoch lesných celkoch: Čierny Váh a Javorinka. Tie sú momentálne na ministerstve, pretože bol daný rozklad od environmentálnych združení. Pravdepodobne sa tento prípad skončí na súde, čo je pozitívne, pretože už konečne

niekto rozhodne o tom, či v týchto územiach môžeme zasahovať, alebo nie.

OZ Liptovský Hrádok je známy aj najväčším poľovným revírom a tiež rybárskymi revírmi.

V prvom rade treba povedať, že OZ Liptovský Hrádok je obhospodarovanou výmerou lesa najväčším na Slovensku. Výmera vlastného revíru je 22.800 hektárov. Pôvodná myšlienka bola vytvoriť Chránený poľovný revír v Nízkych Tatrách pre chov trofejnej vysokej zveri, čo sa darí aj plniť. Z pohľadu počtu medailových trofejí ako aj tržieb, bola jelenia ruja v roku 2014 najúspešnejšia od založenia CHPR Nízke Tatry. Z celkového počtu 16-tich odlovených jeleňov bolo 12 medailových. Najsilnejšia trofej dosiahla bodovú hodnotu 210,14 b. C.I.C. .

Odštepny závod Liptovský Hrádok obhospodaruje sedem rybárskych revírov. Z toho sú tri vodné nádrže a štyri toky. Najznámejšie revíry sa nachádzajú na toku Čierneho Váhu od Liptovskej Teplič-

ky až po sútok s Bielym Váhom nad obcou Kráľova Lehota, pričom zahŕňajú vodnú nádrž Čierny Váh, ktorá patrí medzi najatraktívnejšiu časť revíru nielen z pohľadu veľkosti ale aj druhového zloženia rýb. V roku 2013 tu bolo športovými rybármi ulovených 75 ks pstruha potočného, 28 ks pstruha dúhového, 27 ks lipňa tymiánového a päť ks ostriežov.

OZ Liptovský Hrádok ako jediný realizuje poplatkový lov jariabka vábe-

ním. Taktiež sa tu loví medveď aj vlk. V revíri sa postupne udomáčkuje diviacia zver. V minulom roku tu bol odlovený zlatý kanec. V katastri OZ sa nachádzajú všetky druhy chránenej zveri vrátane rysa či hlucháňa. Ponúkame aj fotopozorovanie vzácnej zveri, na ktoré prichádzajú prevažne zahraniční návštevníci.

Vráťme sa ešte na slovíčko k prevádzkovým úlohám OZ. Ako sa pozerať na myšlienku zamestnávania vlastných pracovníkov v lesníckych činnostiach?

Povedal by som, že podnik prešiel určitým vývojom a vracat sa naspäť by nebolo najšťastnejšie riešenie. Ťažbové aj pestovné činnosti by mali podľa môjho názoru vykonávať externí dodávatelia. Iná je situácia v obslužných činnostiach. Tam je priestor pre zamestnanie niekoľkých robotníkov na každej lesnej správe. Verím, že by boli pri nosom a mali by svoje uplatnenie.

Ďakujem za rozhovor

-vr-

Turistické zaujímavosti

Prečerpávací vodná elektrárň Čierny Váh

Je našou najväčšou prečerpávacou vodnou elektrárnou. Je prvým článkom sústavy Vážskej kaskády. Horná nádrž, umiestnená v nadmorskej výške 1160 m na kóte Neznáma, nemá vlastný prítok. Elektrárňa poskytuje najmä podporné služby pre elektrizačnú sústavu.

Kostolík Čierny Váh

Osada Čierny Váh vznikla prvej polovici 18. storočia v kráľovských lesoch

na Liptove. Jej život a dejiny určovalo lesníctvo a ťažba dreva. Dodnes sú v doline obývané usadlosti a taktiež stojí aj kostolík, cintorín a zvonica. Na skalnom výbežku stála pôvodne drevená kaplnka, od 19. storočia tam stojí kamenný Rímsko-katolícky kostol Svätej Trojice postavený v klasicistickom slohu. Neďaleko neho je drevená zvonica so zvláštnymi jednoručičkovými hodinami. V okolí cintorína spia svoj večný sen lesní robotníci aj významné lesnícke osobnosti. Kostol s areálom cintorína a so zvonickou je od roku 1990 národnou kultúrnou pamiatkou. Opravňuje ho k tomu jeho významná historická a umelecká hodnota. Z tohto dôvodu pracovníci š. p. LESY SR zaradili v roku 2007 lesnícky cintorín a osadu Čierny Váh medzi Významné lesnícke miesta.

Liptovská Teplička – dedina roka 2007

Obec Liptovská Teplička sa nachádza v Prešovskom kraji, na severnom úpätí Nízkych Tatier, s nadmorskou výškou 920 m n. m. v strede obce. V súčasnosti má 2380 obyvateľov. S katastrálnym územím

takmer 9686 ha a vyše šesťdesiatkilometrovou hranicou je druhou najväčšou dedinou Slovenska. Známa je svojou rázovitosťou, jedinečným folklórom a folklórnymi slávnosťami.

Lubochnianska dolina

Lubochnianska dolina patrí medzi najdlhšie doliny na Slovensku, meria 25

km. Nachádza sa vo Veľkej Fatre. Prebieha severojužným smerom. Začína sa pri obci Lubochňa (okres Ružomberok) a končí sa kotlami v úbočiach Ploskej a Čierneho kameňa. Dolinou preteká riečka Lubochnianka.

Dolina je známa bohatstvom vysokej zveri a je domovom najväčších slovenských šeliem (medveď hnedý, rys ostrovid). V doline sa nachádza rekreačné zariadenie a niekoľko trvalo obývaných horární (Salatin, Čierňavy, Rakytov). V minulosti dolinou viedla prvá elektrifikovaná lesná železnica v strednej Európe. Pozostatkom železnice je historický objekt elektrárne pri ústí Lubochnianskej doliny do údolia Váhu v Lubochni. V bočných dolinách sa nachádzajú významné prírodné rezervácie Veľkej Fatry. (Kundračka, Rumbáre, Dvorisko, Skalná Alpa). V doline za lokalitou Huty sa nachádzajú pozostatky štôlní (lokalita Vyšné a Nižné Rudné), kde sa ťažilo železo.

V hornej časti doliny sa nachádzal pozostatok tajchu (Vyšný tajch), ktorý bol koncom roku 2008 odstránený a nahradený novou vodnou nádržou.

Lubochnianske jaskyne: V doline sa nachádza 11 jaskýň. Najväčšia z nich je Jaskyňa v Čertovej skale z dĺžkou 28 m Druhou najdlhšou je Previs v čertovej skale z dĺžkou 11 m.

Motýľ spod snehu

Svet je plný paradoxov – niekedy si ani neuvedomíte, aký objav sa vám podarí. Nieкто má pri hľadaní zhodov šťastie a iný nie. A to bol aj môj prípad – nejuden víkend strávený v Poloninách venovaný práve tejto aktivite – skončil „neúspechom“. Prečo NEÚSPECHOM v úvodzovkách? Neverili by ste, aký šok môžete spôsobiť entomológovi, keď mu s úsmevom na tvári poviete, že ste druhého februára pod kôpu snehu našli žltého – živého motýľa.

Žltáčik rešetliakový (*Gonepteryx rhamni* L.) je pomerne bežný denný motýľ rozšírený v Európe, severnej Afrike a v miernom pásme Ázie až po Sibír. Vyskytuje sa v rôznych biotopoch – vo svetlých lesoch, ich okrajoch, v krovinných porastoch, na pasienkoch, lúkach a v záhradách. Vidieť ho môžeme takmer všade, pretože dospelé motýle osídľujú rôzne biotopy v nížinách i horách.

Žltáčik rešetliakový patrí do čeľade mlynárikovitá a spomedzi našich motýľov má najdlhší život a práve tým je výnimočný. Dožíva sa bežne desať až jedenásť mesiacov, z ktorých sedem až osem pretrvá v stave dormancie. Dormancia je stav kludu – pokoja, kedy hmyz prekonáva nepriaznivé obdobie (napríklad „zimný spánok“). Žltáčik „spí“ aj v čase, ktorý je preňho priaznivý – v lete a na jeseň.

Jeho vývin nie je ničím výnimočný. V marci a apríli opúšťajú motýle zimné skrýše a vylieťajú na otvorené priestranstvá, kde predvádzajú svadobne tance. Biela samička so zelenkavým nádychom letí vpredu a žltý sfarbený samček ju nasleduje vždy v rovnakej vzdialenosti. Samičky kladú vajíčka na rešetliak a krušinu v apríli a máji. Húsenice tohto druhu sa živia listami hostiteľských rastlín, na ktorých sa aj zakukľujú. Motýle sa liahnu začiatkom leta. V júli sú žltáčiky rešetliakové typickou ozdobou prírody, ale potom náhle zmiznú. Z nášho pohľadu z nevysvetliteľných príčin vyhľadávajú úkryty a zostanú v nich až do budúcej jari. Niektoré jedince sa koncom leta alebo na jeseň „prebudia“ a niekoľko dní poletujú. Počas nich vyhľadávajú kvety a cicajú nektár a následne znova zaliezajú do úkrytov. V južnej Európe odpočívajú motýle v hustých porastoch vždyzelených rastlín. Keďže v našich podmienkach sa vždyzelené rastliny nevyskytujú v takom množstve ako v južných krajinách, volia si žltáčiky pre prezimovanie inú alternatívu v podobe opadaných lis-

tov. Vďaka listovému tvaru krídel, žltému sfarbeniu a nehybnému stavu sú žltáčiky v jesennom opadanom listí ťažko spozorovateľné. Počas zimných mesiacov zostáva žltáčik dobrovoľne uväznený pod niekoľkými centimetrami, niekedy i metrami snehu. Až vyššia intenzita slnečných lúčov

dokáže zmeniť mikroklima v okolí zimujúceho jedinca. V tomto období sa vyskytnú skrehnuté motýle na opadanom listí a dokonca aj na snehových pozostatkoch. Nájsť žltáčika počas zimného spánku je zriedkavé a v našich podmienkach je to veľká vzácnosť – málokomu sa to podarí. A toto bol môj prípad – po viacerých rokoch sklamania z neúspešného lovu zhodov – prišlo zasľúžené „motýlie“ uznanie.

Možné/nemožné. Pod vrstvou každoročného snehu čakajú žltáčiky na slnečné lúče, ktoré pomaly prenikajú do lesov. Prebúdzanie sa je pre žltáčika náročný proces, najskôr treba vyliezť spod vrstvy snehu a listia, následne sa lúčoch zbaviť snehu a kvapiek na slnečných, zahriať a vzlietnuť.

Anna Sliacka (LESY SR, š.p.)
Ján Kulfan (Ústav ekológie lesa
SAV Zvolen)

Opätovný návrat bobra vodného (*Castor fiber*) na územie SR

Bobor (*Castor*) sa ako druh objavil v neskorom miocéne (miocén končí pred 5,33 miliónmi rokmi). V strednom pliocéne (pred 5,33 – 2,59 miliónmi rokov) obýval bobor celú Euráziu. Bobor obýval dnešné

šie početné stavy dosahujú v Škandinávii a v krajinách bývalého ZSSR.

Prvú reštitúciu bobra v povodí Dunaja vykonali v Bavorsku. Od roku 1966 postupne vypustili 120 bobrov pochádzajúcich z Ruska a Poľska. Novo založená populácia bola veľmi životaschopná, k roku 2000 ju odhadovali približne na 5 000 jedincov.

Bobor sa na území Slovenskej republiky rozširoval spontánne z dvoch zdrojových populácií spoza jej hraníc. V rokoch 1976 – 1988 bolo v Rakúsku na východ od Viedne vysadených 42 jedincov. Predmetná misia bobrov sa rozptýlila prirodzene po riečnej sieti ďalej. Ešte v roku 1976 bol bobor zaznamenaný na území dnešnej Slovenskej republiky v povodí rieky Moravy, na lokalite vzdialenej 60 km od miesta

prvého vypustenia. Druhá populácia bobrov vznikla na severovýchode SR, kde postupne prenikajú od roku 1981 jedinci z územia juhovýchodného Poľska z populácie obnovené v rokoch 1976 – 1986 223 jedincami.

Rozširovanie bobrov na území SR možno charakterizovať ako skokovú disperziu, ktorá je typická

pre rozvíjajúce sa populácie, kým u stabilizovaných populácií sa čo najväčší počet migrantov snaží uchytiť čo najbližšie k materskému teritóriu.

Pre šírenie a prežívanie bobrov v území je podstatná väzba na dreviny v okolí vodných telies. Pritom sa ako kľúčové dreviny pre jeho dlhodobú existenciu uvádzajú v odbornej literatúre vrby (*Salix*) a topole (*Populus*). Konzumuje aj širšie spektrum drevín, najčastejšie javory (*Acer*), jasene (*Fraxinus*), duby (*Quercus*), trnky (*Prunus*), svib (*Swida*), brezy (*Betula*), jarabiny (*Sorbus*) a ihľe (*Alnus*). Ale vyskytuje sa aj ohryz ihličnanov (smrek (*Picea*) a borovici (*Pinus*). V potrave bobra dominujú byliny najmä rastúce na dne a vodnom stĺpci. Na živú časť stromov je životne odkázaný v zime.

Bobor pri stínke stromov hrubších ako 12 - 15 cm využíva dômyselný systém bezpečnosti. Pri spúšťaní stromov nedochádza k poraneniu žiadneho člena rodí-

územie Slovenskej republiky už minimálne 2 milióny rokov pred prvým človekom. Striedanie dôb ľadových existenciu bobrov nedokázalo ohroziť tak, ako neskoršie prenasledovanie človekom. Následkom rozvoja netolerantnej koristníckej civilizácie bol na mnohých územiach v XIII. až XIX. storočí vyhubený. Stalo sa to aj napriek alebo kvôli jeho ekonomickému prínosu. Napríklad cena kožušiny jeho príbuzného bobra kanadského (*Castor canadensis*) v Severnej Amerike bola hlavným ekonomickým impulzom pre prenikanie európskej civilizácie do vnútrozemia kontinentu, ktoré sa neobišlo ani bez sérií vojnových konfliktov s príznačným pomenovaním „Bobrie vojny“ (Beaver Wars) v rokoch 1609 – 1701 v oblasti Veľkých jazier.

V nasledujúcom období po vyhubení bobrov boli na viacerých miestach v Európe zaznamenávané viaceré pokusy o ich vrátenie do prírody motivované hospodárskym prínosom. Prvé snahy boli už v roku 1824 v Nórsku, a následné až v XX. stor. v Nemecku. Neskôr sa snaha rozrástla na skoro celoeurópsky proces, ku ktorému do roku 2010 pristúpilo viac ako 20 štátov. Vedie ich k tomu snaha činnosťou bobrov zastaviť degradačné procesy vo vodných tokoch, obnoviť prírodné väzby, zvýšiť biologickú rozmanitosť, ale aj turistickú atraktivnosť územia. Začiatkom XX. storočia preživalo v Eurázii na ôsmich refúgiách len asi 1 200 jedincov. Následkom zákazu poľovania a presadenia programov obnovy dosahuje populácia eurázijského bobra v súčasnosti približne 700 000 jedincov v Európe a Ázii (NOLET, ROSELL, 1998). Najvyš-

Tab. Chronológia znovuosídľovania tokov na území SR. (prvý záznam)

1977	1981	1985	1986	1995	1999	2000	2001	2002	2003	2009	2013
Morava	Ondava	Dunaj	Poprad	Jurský Šúr, Dudváh	Orava	Topľa, Laborec, Cirocha	Dunajec	Váh	Nitra	Žitava	povodie Iľpa

ny. Kmene ohryzáva zásadne po obvode kmeňa tak, aby neposunul ťažisko stromu. To mu umožňuje ponechanie čo najtenšieho nedohryzu. A pri stínke stromov nie je limitovaný ich rozmermi. Jadrovú časť nedohryzie a samotné spustenie stromu ponechá na silnejší vietor. Pritom veľmi rýchlo reaguje na každý praskot útekom do úkrytu. Bobor nie je schopný vykonávať smerovú stínku. Pád stromu určuje ťažisko koruny. Logicky je to na strane s väčšou intenzitou snečného žiarenia, čiže od okraja porastu.

Pre existenciu bobrov sú dôležité: nadmorská výška a pozdĺžny sklon vodných tokov. Nadmorská výška ovplyvňuje výskyt bobra kvalitou zdrojov (distribúcia a dostupnosť drevín). Pribúdajúcou výškou klesá úživnosť prostredia. Aj keď sa bobor šíri akýmkoľvek typom vodného prostredia, pre vybudovanie sídla volí úsek toku s nízkym pozdĺžnym sklonom.

Na území Slovenskej republiky sa v roku 2014 počet bobrov odhadoval približne na 700 jedincov. Ďalší početný vývoj bude určovať najmä jeho pokračujúce rozširovanie do celého pôvodného areálu výskytu. Bobor sa správa v demografickom vývoji ako každý iný druh. Na začiatku rozširovania do ešte neobsadených oblastí je evidentný dynamický rast veľkosti populácie. Po dosiahnutí vrcholu nastáva pokles a populácia sa približuje k „normálnej“ početnosti dosahujúcej 15 – 30 (50) % oproti vrcholnej fáze konjunktúry.

Vývoj stavu bobra v krajine ovplyvňuje veľa faktorov. Najpodstatnejším faktorom je potravná ponuka. Skonzumovanie všetkej disponibilnej zásoby potravy sa z nášho klimatického pásma v odbornej literatúre neuvádza. Bobor je prísne teritoriálny druh so svojim udržovaným domovským okrskom, do ktorého oproti ostatným cicavcom bezprecedentne veľa investuje na zaistenie bezpečia tak seba, ako aj príslušníkom celej svojej rodiny. Uprednostňuje lokality s lepšou potravnou ponukou, preto sa za ňou pružne premiestňuje. To sa dá vyjadriť aj spôsobom, že rotuje po jednotlivých lokalitách, keď skonzumuje efektívne zdroje presunie sa na lokalitu s lepšou ponukou, a keď sa mu potrava obnoví (dorastie), tak sa vráti na lokalitu opäť.

Veľkosť bobrieho okrsku je závislá od vodného biotopu a potravných ponúk. V stabilizovaných oblastiach jedna bob-

ria rodina obsadí okolo 2 km brehu. Pri silnom raste populácie sú bobry nútené posúvať sa s hranicami revírov bližšie k sebe, čím sa im znižuje plocha revíru. Populačný tlak sa prejavuje aj pri rozmnožovaní a individuálnom raste. Stres z hustej populácie ovplyvňuje dorastanie mláďat, zvyšuje chorobnosť a úmrtnosť, úbytok hmotnosti i telesnú veľkosť zvierat. Pri silnej hustote majú potulujúce sa čerstvo dospelé bobry len malú nádej nájsť neobsadenú lokalitu. Z obsadených okrskov sú agresívne zaháňané a úmrtnosť je aj v dôsledku poranení zreteľne vyššia.

Rýchlosť rastu populácie bobra na severozápade Slovenska je na určitom území ovplyvňovaná predačným tlakom vlka (obce Vydraň, Medzilaborce, Koškovce, Zbojné, Krásny Brod, Habura, Čertižne), či medveda (povodie Cirochy). Táto populácia sa oproti populáciám s absenciou predačného tlaku správa veľmi efektívne. Výskyt ohryzov je sústredenejší na podstatne kratšom úseku pohybujúcom sa v rozmedzí 200 – 300 m. Bobry osídľujú tie najmenej prístupné miesta.

Bobor vodný sa postupne vracia na územia, z ktorých ho nekompromisne vytlačil „človek. Jeho návrat sprevádza viacero komplikácií, od ktorých si človek počas absencie bobra odvykol. Škála stretov hospodárskych a bezpečnostných záujmov človeka s aktivitami bobra je pomerne široká.

Tak isto stret s lesom a lesným hospodárstvom je pomerne pestrý. Najmarkantnejším pobytovým znakom bobra sú vodohospodárske stavby. Bobrie hate, bobrie hrádze a bobrie kanále majú za cieľ dosiahnuť spomalenie toku, zvýšenie vodnej hladiny a zväčšenie vodnej plochy. Týmto spôsobom bobor zabezpečuje ukrytie vchodov do nôr, únik pred napadnutím, uľahčuje transport stavebného materiálu a zásob potravy, ktorú pod vodou aj konzervuje a v neposlednom rade aj zmenu stanovíštných podmienok tak, aby viac vyhovovali rastlinám, ktoré bobor preferuje. Týmto spôsobom zhoršuje alebo znemožňuje prístup k lesným porastom a výkon bežnej prevádzky. Akou mierou poškodzuje lesné porasty znížením ich zdravotného stavu a kondície zaplavením, keď okolitý lesný ekosystém, podstatne na väčšej ploche priamo nezaplavený, profituje zo zvýšenia dotácie vlhky zodpovie iba presná bilancia.

K zhrýzaniu stromov dochádza približne do 20 metrovej vzdialenosti od aktuálneho brehu, iba pri niektorých druhoch drevín, napríklad ako vrba rakytová (*Salix caprea*), je ochotný opustiť bezpečnostnú vzdialenosť od vody do vzdialenos-

ti 60 m. Bobry dávajú prednosť hospodársky menej významným mäkkým listnáčom. Bobry zhrýzávajú najmä mladšie a štavnejšie jedince. Dreviny s hrúbkou kmeňa do 10 cm tvoria celkový objemu 80 – 90 %. Je to vysvetľované vyšším obsahom parenchýmu, nižšou spotrebou času a energie. Je potrebné uviesť, že zhrýzava aj stromy obrovských dimenzií. Škody sú v lesoch prekvapivo nižšie ako na poľnohospodárskych kultúrach, pretože bobry osídľujú skôr otvorenú krajinu ako les.

Bobrami zhrýzené stromy vnímame ako škodu. Strom, ktorý nie je vyrúbaný pre vlastnú potrebu je škoda. Skúsme množstvo stromov zhrýzených bobrom porovnať s množstvom, ktoré je odstránené správcami tokov, nadzemných vedení alebo cestných komunikácií. S množstvom stromov, ktoré po jednorázovom výrube lesného porastu absentujú na ploche z dôvodu zvoleného neodborného spôsobu obnovy, nekvalitného alebo zanedbaného zalesnenia. Bobor je prirodzenou súčasťou lesného ekosystému a obviňovanie z kradnutia alebo škôd je prehládanie jeho ekologickej funkcie. Našťastie existuje dosť možností ako uchrániť záujmy človeka a pritom zachovať výskyt bobra v území.

Bobor vzbudzuje pri postupnom znovuosídľovaní pôvodného areálu rozšírenia záujem svojim správaním v krajine a vratným procesom pre množstvo prírodných funkcií. Najmä prispôbovaním si svojho pobytového areálu provokuje záujem ľudí a patrí v súčasnosti k mediálne najviac sledovaným živočíchom. Spočiatku v reakcii obyvateľstva dominovalo potešenie, že sa vracia dávno zmiznutý príslušník pôvodnej fauny, po čase bol optimizmus vystriedaný evidentnou obavou z jeho aktivít ohrozujúcich bezpečnostné a hospodárske záujmy človeka, na ktoré si ľudia nestačili zvyknúť a naučiť sa ne reagovať tak, ako napríklad na zajace, lišky, diviaky a pod., ktoré sa tu s ním vyskytovali celú dobu.

Dušan Valachovič
ŠOP SR, správa CHKO Záhorie

Literatúra: NOLET, B. A., & ROSELL, F. 1998: Comeback of the beaver *Castor fiber*: an overview of old and new conservation problems. *Biological Conservation* 83, 165 - 173.

Námrazová kalamita na OZ Smolenice

Svätá Barbora ťahá sane do dvora, tvrdí jedno zo slovenských porekadiel. No onoho 4. decembra minulého roka to na hrebeňoch Malých Karpát vyzeralo trochu inak. Vetvy stromov sa nakláňali pod čoraz väčšou váhou do romanticky ladovými kryštálkami odetých stromov, námrazou. Žiaľ kochanie sa z rozmarov prírody čoskoro pominulo. Stromy sa začali poddávať tlaku namrznutej vody a z idyllickej prírody sa stáva obraz spustošenej krajiny, pri ktorom ozajstné srdce lesníka zaplače.

V dňoch 4.-6. decembra 2014 padlo na území Odštepného závodu Smolenice približne 25 tisíc m³ hmoty prevažne v mladých, hustých bukových porastoch, ktorých stabilita bola vzhľadom na nadmorskú výšku 550-600 m n.m. nie práve ideálna. Korunovosť, index ekologickej stability či samotný štíhlostný koeficient sú parametre, ktorým môžeme pripísať dielo skazy, ale tento fakt nám pred svedomím lesníka obstojí?!

Otázka znie, prečo nám porasty padli, odpoveď je jednoduchá - zanedbaná výchova porastov. Nepoložím teraz otázku dokedy sa budeme vyhovárať na prírodu. Otázka znie, je naša starostlivosť o mladé lesné porasty, žrdkoviny a žrdoviny dostatočná. Je intenzita plánovaných ťažieb primeraná stavu porastov, vykonáva sa predpísaný zásah na celej ploche porastu a v rovnakej intenzite. Čo je výsledkom lesného hospodára? Číslo, ktorým splnil ročný plán ťažby, alebo zdravotný stav porastov so svojou schopnosťou odolávať čoraz častejším klimatickým nástrahám?

Kalamita nám zasiahla nielen porasty hospodárske ale i ochranné. Príroda si nevyberá ani stupne ochrany, ako sa máme prizeráť rozpadajúcim sa porastom v tom najvyššom stupni ochrany?!

*Martin Matys
Vedúci výrobnotechnického úseku*

Turistický sprievodca Významné lesnícke miesta a lesnícke náučné chodníky

Skladanie a použitie

Obr. 1: Mapu veľkosti A3 preložíme na veľkosť A4.

Obr. 2: Opätovne ju roztvoríme. Ľavú stranu preložíme na polovicu – tým že ju zahne smerom k stredu mapy SR (viď obr. 3).

Obr. 3: Zoznamy **VÝZNAMNÝCH LESNÍCKYCH MIEST** a **LESNÍCKYCH NÁUČNÝCH CHODNÍKOV** v ľavej časti brožúrky sú vyobrazené na pravej strane mapy (východná časť Slovenskej republiky) a naopak.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Lesná pedagogika v medzinárodnom kontexte

V októbri 2014 sa v Lagowe, mestečku pri západnej hranici Poľska, konal už 9. európsky kongres lesnej pedagogiky. Slovenskí lesní pedagógovia sa pravidelne týchto kongresov aktívne zúčastňujú. Jednak z NLC, ktoré metodicky koordinuje lesnú pedagogiku na Slovensku, ale aj z nášho podniku a vždy sa nám podarilo niečo nové, či už teoretické, ale hlavne praktické doniesť. Okamžite sa nám potom podarilo obohatiť aj naše aktivity s deťmi.

Vždy sú obohacujúce hlavne praktické skúsenosti. No tento rok ich bolo pomenej a navyiac skôr také, aké používame aj doma. Preto sme sa zhodli, že asi najzaujímavejšou prezentáciou zo všetkých teoretických bola od Bjorna Helge Bjornstada, z Lesníckeho poradenského inštitútu v Nórsku. Aj keď jej názov „Päť krokov k environmentálnej maturite, od lesnej pedagogiky ku výchove k trvalo udržateľnému rozvoju“ vyznieva asi až frázovite, ale obsah je naozaj inšpiratívny. V stručnosti ide o to, že pre dosiahnutie hlavných cieľov lesnej pedagogiky musia byť stanovené základné rámce kvalitatívnych štandardov. Tieto kvalitatívne štandardy pre lesnú pedagogiku sú dôležité aj pre súlad s environmentálnym vzdelávaním pre TUR s cieľom dosiahnuť skutočnú zmenu správania a postojov účastníkov akcií, pretože je potrebné si uvedomiť „rozdiel medzi poznáním a správaním“. Štandard popisuje šesť krokov pedagogických prístupov so zodpovedajúcimi aktivitami. Týchto šiest krokov vyžaduje, aby boli realizované postupne „step by step“ a opakovane v rôznom veku. Praktické aktivity vhodné pre jednotlivé kroky musia zodpovedať veku účastníkov, podmienkam terénu a vhodným témam.

Všetky aktivity by mali vždy na seba nadväzovať až k environmentálnej „dospelosti“:

- 1. krok: Nauč sa užiť si vonkajšie prostredie – byť vonku.** Je to to, o čo sa snažíme v lesnej pedagogike – dostať deti od počítačov do naozajstného lesa.
- 2. krok: Zaži, pozoruj a sleduj prírodu.** Zážitok a vnímanie prírody všetkými zmyslami praktizujeme v našich aktivitách takmer na každej vychádzke.
- 3. krok: Snaž sa pochopiť ekologické súvislosti.** Nadstavbou nad zážitkami je aj poznanie súvislostí, v našom prípade hlavne o lesnom ekosystéme.
- 4. krok: Porozumej interakcii človeka a prírody.** Uvedomenie si, že les je prírodné spoločenstvo veľmi ovplyvnené

človekom a naopak, že človek je veľmi závislý na lese či už ekonomicky, ekologicky ale aj sociálne, je dôležitý výstup aktivít lesnej pedagogiky. Treba to len podať primerane veku účastníkov aktív.

- 5. krok: Urob rozhodnutie o environmentálnych témach.** S vyšším vekom je určite dôležité, aby účastníci boli vedení aj ku aktivitám, pri ktorých majú prejavíť svoje názory na ten ktorý problém a aj si ich obhájiť.

- 6. krok: Buď zodpovedný za budúcnosť.** Ak už budú účastníci až tu, je predpoklad, že budú nie len teoreticky, ale aj prakticky konať voči prírode, lesu...

Tieto kroky je potrebné opakovať niekoľko krát, po každom opakovaní pribúdajú nové skúsenosti, vedomosti a rozširuje sa obzor účastníkov.

Ďalší, v poradí 10. európsky kongres lesnej pedagogiky sa na jeseň roku 2015 bude konať na Slovensku. Hlavný stan bude rozbalený v hoteli Kaskády pri Sielnici (medzi Zvolenom a Banskou Bystricou). Tak ako všade inde, aj tu sa očakáva najväčšia účasť domácich lesných pedagógov. Zo zhruba 120 účastníkov kongresov by teda tých slovenských malo byť cca päť tuctov. V rokovaní je podpora kongresu našim štátnym podnikom, čo by samozrejme znamenalo aj účasť lesných pedagógov z odštepných závodov. Nuž

a ako ich vybrať? Jednou z alternatív, ktorá odznela aj na našom – slovenskom – stretnutí lesných pedagógov v Krpáčove je, že by to mohli byť tí, ktorí sa aktívne zapoja do tvorby fotoherbáru kvetov lesných drevín v rámci projektu Stromy poznania 2017. Ale o tom neskôr – teraz to uvádzam len tak pre informáciu.

Igor Vizslai

Život s lesnicou

Človek s veľkou charizmou, vyžarujúci pozitívnu energiu a dobrú náladu všade tam, kde ho máte možnosť stretnúť. I keď mnohí z vás si v spojitosti s jeho osobou predstavíte hru na lesnicu a lesný roh, len málokto vie, že k jeho záľubám patrí pestovanie bonsajov a zber veľkonočných kraslíc. V prvom tohtoročnom čísle podnikového časopisu Lesník vám prinášame rozhovor s predsedom Klubu trubačov Slovenskej republiky a zástupcom riaditeľa Strednej lesníckej školy v Liptovskom Hrádku Ing. Edmundom Hatiarom.

Viem o Vás, že máte veľmi zaujímavého konička. Ako a kde ste sa k nemu dostali?

K poľovníckemu trúbeniu som sa dostal už ako študent lesníckej školy J. D. Matejovie v Liptovskom Hrádku. Škola poskytovala aj vtedy bohatú krúžkovú činnosť a medzi krúžkami bol aj lesníčarsky krúžok. V tom čase viedol krúžok Ing. Alexander Popelka. Dovedy som nehral na žiadny hudobný nástroj a táto myšlienka ma oslovila. Moji starší spolužiaci (napr. Ľubo Klúčik, Marek Jurda) ma významnou mierou motivovali. Začal som hrať na lesnicu, pretože v tej dobe sa na Slovensku hralo len na lesnicu. Poľovnícky roh som objavil až v treťom ročníku zabudnutý v skrini školského internátu. Jeho hlas ma veľmi oslovil a ostal som mu verný až dodnes.

Trubači SLŠ L Hrádok a B. Štiavnica - dni sv. Huberta Sv. Anton

Vy ako predseda Klubu trubačov Slovenskej republiky máte s týmto klubom iste veľké množstvo zaujímavých

zážitkov. Aký je ten, na ktorý si vždy rád alebo aj s úsmevom spomeniete.

Zážitkov spojených s činnosťou klubu je mnoho. Trubači sú skvelí ľudia a zažili sme spolu veľa krásnych a veselých chvíľ, na ktoré rád spomínam.

Najlepší v roku 2008 na súťaži - Olos, Benkovič, Hatiar, Martiš a Fridman

Raz, počas organizovania Letného kurzu trúbenia sme s trubačmi uskutočnili koncert poľovníckej hudby v skanzene v Pribyline. Koncertu sme nerobili žiadnu veľkú reklamu, pretože naše umelecké výkony neboli určené pre veľké masy poslucháčov. Na naše prekvapenie sa tesne pred koncertom kostol takmer úplne zaplnil. Koncert trval asi 30 minút a za celý čas nikto neodišiel. Na záver sme boli odmenení veľkým potleskom. Milo nás to prekvapilo. Skutočnú príčinu tak veľkého záujmu sme však zistili až po skončení koncertu. Vonku sa strhla veľká búrka a privalové dažde prinútili návštevníkov skanzenu niekde sa uchýliť. Takto nám vyššie sily pomohli propagovať poľovnícku hudbu.

A keď sme už spomenuli Klub trubačov Slovenskej republiky,

myslím si, že by bolo zaujímavé spomenúť pár slov o jeho vzniku, pôsobení a aktivitách.

Klub trubačov SR je záujmovým klubom Slovenského poľovníckeho zväzu. Vznikol 16.4.2009 v Liptovskom Hrádku.

Na ustanovujúcej schôdzi bolo 16 zakladajúcich členov. Postupom času sme sa rozrástli a dnes máme takmer 250 členov. Významným poslaním klubu je združovať trubačov, autorov poľovníckej hudby a ich priaznivcov a zastupovať ich záujmy v oblasti poľovníctva. Medzi naše hlavné aktivity patrí najmä:

- propagovať a popularizovať poľovnícke zvyky, obyčaje a tradície a propagovať

poľovnícku hudbu, propagovať humanitu a estetickú stránku poľovníctva a činnosti poľovníkov

- propagovať prírodu, jej ochranu, poľovníctvo a kultúrne tradície medzi deťmi, mládežou a nepoľovníckou verejnosťou
- vytvárať podmienky pre rast odbornej úrovne členov klubu, zabezpečiť ich vzdelávanie a organizovať odborné semináre

Pamätný kameň J. Dekretovi Matejovie v Banskej Bystrici - so študentmi

- vytvárať podmienky pre realizáciu súťaží, prehliadok a ďalších aktivít poľovníckeho trúbenia, organizovať národné a medzinárodné súťaže trubačov
- spolupracovať s organizačnými jednotkami Slovenského poľovníckeho zväzu, Poľovníckou komorou a s ostatnými poľovníckymi a kultúrnymi organizáciami na Slovensku
- rozvíjať medzinárodnú činnosť v oblasti poľovníckej hudby, zabezpečovať reprezentáciu Slovenskej republiky na medzinárodných trubačských podujatiach a súťažiach

Kurzy poľovníckeho trúbenia sa stali veľmi obľúbené. Každoročne organizujeme dva. Jeden v lete a jeden v zime. Záujem z roka na rok narastá a počet účastníkov už prevyšuje 50 trubačov.

Je tento váš koníček finančne náročný?

Každý koníček si vyžaduje svoje obete. Klamal by som, keby som povedal, že nie. Ak chcete hrať potrebujete

nanci štátnych lesov, mnoho členov našej rozvetvanej rodiny má k lesníctvu veľmi blízko. V našej rodine sa však dbalo aj o kultúrny rozvoj osobností a takmer každý člen vie hrať na nejaký nástroj. Stará mama hrala na cimbal, teta a sestra na klavír, otec na gitaru, moje deti na flautu....

Viem o vás, že okrem trubačských signálov sa venujete aj komponovaniu. Toto všetko si pravdepodobne vyžaduje pravidelný tréning. Ako to vnímajú vaši susedia?

Tento koníček si vyžaduje pravidelné hranie na nástroji. V súčasnosti študujem na konzervatóriu v Žiline hru na lesný roh, a to si vyžaduje cvičenie niekoľko hodín denne. Našťastie nebývam v paneláku ale v školskom služobnom byte a susedov nemám. Členovia rodiny si už zvykli. Keďže hrávam väčšinou večer deti pri hlase lesného rohu zaspávajú a nevidia im. Keď však zazvoní zvonček na dverách, hneď sa zobudia. Komponovať som začal po niekoľkých rokoch hrania. Okrem slovenských poľovníckych signálov na Slovensku chýbali iné skladby pre poľovnícke hudobné nástroje. Napísal niekoľko skladieb, ktoré sa trubačom zapáčili a niektoré z nich boli už aj oficiálne vydané v zbierke pod názvom Z každého rožku trošku. V súčasnosti s kolegom Michalom Olosom pracujeme na slovenských skladbách, ktoré by sa hrávali pri ulovení jednotlivých druhov zveri tzv. úlovky. Do budúcnosti by som rád skomponoval slovenskú poľovnícku omšu.

A teraz by sme vám mohli prezradiť, čo je vašou srdcovkou (zo signálov prípadne skladieb).

Je veľa pekných skladieb. Neviem či niektorú z nich môžem nazvať „srdcovka“. Zo Slovenských poľovníckych signálov mám veľmi rád skladbu Slávnostné lesnice. Zo svojich skladieb Hymnu slovenských poľovníkov. Z českých autorov mám rád skladby od Onřeja Antona, Leopolda Koželuha, ale aj od súčasných autorov Petra Vacka, Petra Dudu a Tomáša Kirschnera. Aj jednoduchá skladby môže vyznieť nádherne ak je dobre interpretovaná. V decembri sa v českej filharmónii konal

Plenta, Olos, Hatiar - poľovačka na diviaky

prvý medzinárodný koncert poľovníckej hudby v Európe. Zišli sa trubači z Čiech, Slovenska, Poľska, Rakúska a Nemecka. Naši trubači mali u publika veľký úspech najmä preto, že svoje skladby predniesli nielen čisto, ale s láskou a nadšením

Stihate popri tomto hobby aj nejaké iné aktivity?

Poľovnícka hudba človeka zamestnáva naplno. Ďalšou veľmi časovo náročnou aktivitou je štúdium na konzervatóriu. Okrem toho mám malé, menej náročné záľuby ako napríklad zbieranie veľkonočných kraslíc, alebo hranie v dychovke. Rád si prečítam dobrú knihu, alebo idem do lesa na prechádzku. Les je úžasné miesto, kde načerpám novú energiu a silu pre ďalšiu prácu.

Ďakujem za rozhovor.

Anna Sliacka

V pohone na poľovačke na diviaky

nástroj, nátrubok, noty, rôzne pomôcky, vhodné oblečenie do terénu aj do spoločnosti. Potrebujete chodiť na kurzy, semináre, národné aj medzinárodné súťaže, rôzne pracovné stretnutia po celej krajine aj v zahraničí. Nikdy som však investované peniaze nepočítal a ani to neplánujem urobiť. Boli investované do správnej veci. Vďaka tomuto koníčku mám veľa skúseností, zážitkov a hlavne som mal možnosť spoznať mnoho skvelých ľudí a priateľov.

Pochádzate z lesníckej alebo muzikantskej rodiny?

Z každého trošku. Z profesijného hľadiska v našej rodine prevláda lesníctvo. Starý aj prastarý otec boli zamest-

S diviakom

Lesy ČR mají za sebou již druhý mimořádný odvod financí do státního rozpočtu: letos jde o 6,5 miliardy korun

Dohromady včetně loňského mimořádného odvodu již Lesy ČR státu odvedly 12,5 miliard Kč

V přepočtu na jednoho občana jde o příspěvek 1 188 Kč

Lesy České republiky, s. p., již podruhé převedly do státního rozpočtu, resp. na zadaný účet v České národní bance, část volných finančních prostředků plynoucích z hospodaření podniku. Letos jde o 6,5 miliardy Kč, která již byla na daný účet připsána. Tento krok podnik učinil na základě vydaného rozhodnutí svého zakladatele, Ministerstva zemědělství, a předchozího souhlasu vlády.

„Lesy České republiky disponují určitým finančním majetkem, který se podařilo nashromáždit v minulých letech a je smysluplné, aby se posílal do státního rozpočtu. S odvodem v obdobné výši jako letos předběžně počítáme také pro příští rok. Na konci loňského roku podnik vůbec poprvé odvedl 6 miliard korun. Dohromady s letoškem tak jde již o 12,5 miliardy korun. V přepočtu na každého občana našeho státu včetně kojenců jde o příspěvek 1 188 Kč. Další prostředky Lesy ČR státu poskytují ve formě daňových odvodů, které jsou rovněž nezanebatelné,“ říká generální ředitel Lesů ČR Daniel Szórád.

Usnesením vlády ze dne 12. 11. 2014, č. 923, k žádosti ministra zemědělství o vydání předchozího souhlasu vlády ČR k převodu finančních prostředků soustředěných ve fondu zakladatele podniku Lesy České republiky, s. p., vydala vláda předchozí souhlas k převodu částky 6,5 miliardy Kč do státního rozpočtu.

Převod části volných finančních prostředků spravovaných Lesy ČR do státního rozpočtu umožnila Parlamentem ČR schválená novela zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů, která vstoupila v účinnost 1. 8. 2013. Letošní převod již dříve schválila také Dozorčí rada Lesů ČR.

Zbyněk Boublík

Tiskový mluvčí podniku Lesů ČR, s. p.

Lesy ČR připravují postupnou obnovu svého vozového parku

Spektrum automobilů používaných v současnosti státním podnikem Lesy České republiky zahrnuje necelých 800 osobních vozů s průměrným stářím 6,6 roku, přičemž 63 vozidel je dokonce starších 10 let. V nejbližších dnech proto podnik zahájí zadávací řízení na 5 veřejných zakázek, jejichž předmětem jsou dodávky osobních vozidel.

Konkrétně jde o dodávky osobních automobilů nižší třídy a střední třídy, terénních automobilů nižší třídy a střední třídy a terénních automobilů pick-up. Souhrnná předpokládaná hodnota těchto veřejných zakázek činí 169 mil. Kč bez DPH. Se záměrem obnovy vozového parku podniku a konkrétní podobou veřejných zakázek byla seznámena Dozorčí rada Lesů ČR poté, co tyto zakázky a způsob jejich zadání odsouhlasil zakladatel podniku, Ministerstvo zemědělství.

Všechny uvedené zakázky jsou zadávány v otevřených řízeních podle zákona 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů. S vítězi jednotlivých zadávacích řízení podnik uzavře rámcové smlouvy na dva roky. Na základě těchto smluv pak LČR budou postupně nakupovat vozidla podle svých aktuálních potřeb.

Oznámení o zahájení zadávacích řízení LČR zveřejní ve Věstníku veřejných zakázek, zadávací dokumentace budou publikovány na webových stránkách podniku.

„Provoz zastaralých automobilů zvyšuje náklady na opravy a údržbu, zhoršuje se jejich spolehlivost. V posledních dvou letech byly nákupy nových vozidel prakticky zastaveny. Postupná obnova vozového parku je součástí koncepce autoprovozu, kterou vedení podniku připravilo v průběhu letošního roku. Jako první chceme obnovit nejstarší automobily, které slouží venkovnímu provozu,“ vysvětluje generální ředitel Lesů ČR Daniel Szórád.

Zbyněk Boublík

Tiskový mluvčí Lesů ČR, s. p.

LESY ČR zachraňují tetřova hůlniaka v Jizerských horách

Na záchranu tetřova hůlniaka (*Tetrao tetrix*) vytvorili LESY ČR v Jizerských horách dvanásť odlesnených plôch. Tie sa nachádzajú najmä v skalnatých oblastiach a podmáčaných pôdach rašelinísk, kde je druh chránený od neustáleho rušenia cykloturistami, informoval o tom internetový denník idnes.cz.

Tieto aktivity boli realizované v rámci projektu na ochranu hůlniakov, ktorých počet v Jizerských horách za posledných pätnásť rokov klesol na tretinu ich pôvodného stavu a v súčasnosti je odhadovaný na 100 kusov. Plochy by mali byť vybudované v septembri tohto roka a celkové náklady sú odhadované na 3,8

miliónov českých korun (asi 140.740 EUR pozn. red.), v ktorých je zahrnutý príspevok z EU v hodnote 1,5 miliónov korun (asi 55.555 EUR pozn. red.).

Útočiská pre hůlniakov sa označujú ako bezlesia = holiny, na ktorých je ponechaných pár solitérnych stromov, pod ktoré sa jedince tohto druhu môžu ukryť, v prípade nebezpečenstva v podobe líšok, dravcov – jastrabov alebo diviakov. Plochy vznikajú v blízkosti potvrdeného výskytu hůlniakov. Na okrajoch plôch sú vysádzané brezy a jarabiny, ktoré poskytujú pre tento druh dostatok potravy. Tienisté miestach (holín) sú vhodným prostredím, kde sa darí žabám, mlokom a iným obojživelníkom.

-as-

foto: Archiv Správy KRNAP

Ing. Vladimír Cholvadt

110. výročie narodenia významného slovenského lesníka

Patrí k známym slovenským lesníkom, ktorí mali dominantný podiel na novodobom budovaní lesného hospodárstva, konkrétne lesodohliadacej služby na Slovensku.

Narodil sa 13.1.1905 vo Vyšnej Boci. Po skončení štátnej vyššej lesníckej školy v Banskej Štiavnici (1925), pokračoval vysokoškolským štúdiom na Českom vysokom učení technickom na Lesníckom odbore v Prahe.

vrátil na Okresný národný výbor do Popradu.

Od roku 1946 bol členom komisie pre prípravu vládneho nariadenia o zriadení národného parku vo Vysokých Tatrách.

V roku 1950 bol pridelený na Správu lesotechnických meliorácií a hradenia bystrín a v roku 1952 na Správu lesného hospodárstva do Liptovského Hrádku.

Študenti strednej technickej školy z Banskej Štiavnice v škôlke v Tatranskej Lomnici (2.5.1959)

Lesnícku službu po svojom študijnom absolutoriu nastúpil na Krajiniskom úrade pre Slovensko v Bratislave na oddelenie lesodohliadacej služby a štátneho spravovania lesov. Pokračuje na lesnom oddelení Okresného úradu v Poprade pre službu lesodohliadaciu. Po zložení štátnej skúšky pre lesodohliadaciu službu bol vymenovaný za vedúceho lesného oddelenia Okresného úradu v Trenčíne.

V roku 1934 sa vrátil do Popradu na lesné oddelenie, do ktorého pôsobnosti patrili aj lesy Kežmarku, dolina Hornádu a celý areál Vysokých Tatier.

V bývalej Ústrednej jednote československého lesníctva zastával funkciu poľovníckeho referenta. Bol trvalým skúšobným komisárom pre štátne skúšky horárske i pre lesných inžinierov.

V roku 1945, po prechode frontu bol povolán do Košíc na Slovenskú národnú radu, kde v rámci Košického vládneho programu bol v rámci Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy poverený organizovaním odboru lesodohliadacej služby. Po odchode SNR s poverenctvami z Košíc do Bratislavy sa

Správa TANAPu v Tatranskej Lomnici ho v roku 1954 poverila vedením oddelenia lesnej výroby a neskôr samostatnou inšpekciou pre lesné semenárstvo, škôlkarstvo a zalesňovanie.

V 60. rokoch sa silne angažuje za ochranu Slovenského raja, stal sa jedným z projektantov budúcej Chránenej krajiny oblasti Slovenský raj, ktorú vyhlásili za chránenú v roku 1964 s jeho dominantným podielom.

V roku 1970 odchádza do dôchodku, ale príležitostne ešte vypomáhal pri sezónnych prácach v TANAPe, najmä pri lesníckych odborných i školských exkurziách.

Hojne publikoval v časopisoch Les, Krásach Slovenska, zborníkoch TANAPu. Známa jeho práca je „Z minulosti lesného hospodárstva na Podbanskom“ (1965) a „Lesné škôlkarstvo na území TANAPu“ (1969).

Za svoju celoživotnú činnosť v prospech slovenského lesníctva dostal rezortné vyznamenanie „Budovateľ socialistického lesníctva“.

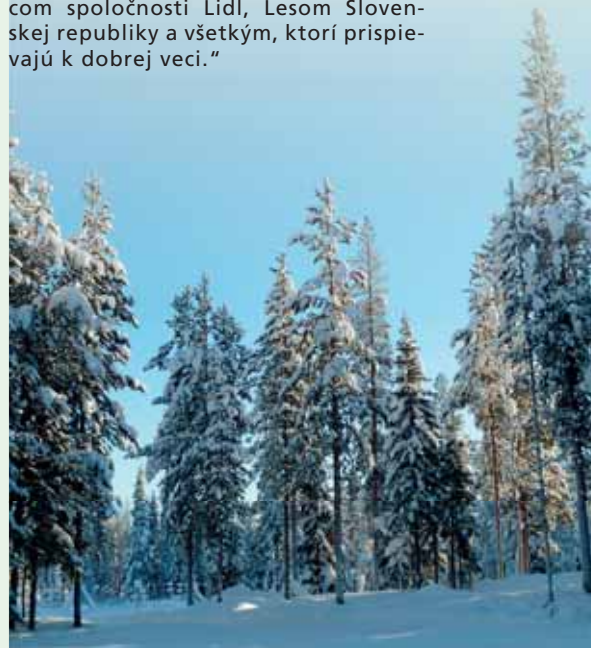
Viliam Stockmann

Prečo mám rád les?

Stanislav Čajka - generálny riaditeľ spoločnosti Lidl Slovenská republika

„Ako rodák z Kežmarku, mesta ktoré sa nachádza na úpätí Vysokých Tatier, mám k lesu odjakživa veľmi blízky vzťah. Vyrastal som v úzkom kontakte s prírodou a túto spätosť som si zachoval dodnes. Potulky lesom, zbieranie húb a iných lesných plodov, budovanie detských buncrov a rôzne hry od výmyslu sveta.. Toto patrí k mojim najkrajším spomienkam z mladosti a rovnako ako moji rodičia aj ja sa moje deti snažím vychovávať k láske k nášmu prírodnému bohatstvu. Slovensko patrí medzi krajiny s najväčšou lesnatosťou v Európe, čo však nie je samozrejmosťou. Je povinnosťou nás všetkých snažiť sa, aby aj naše deti poznali les aspoň v takej podobe ako my. Som preto veľmi rád, že náš projekt „Voda pre stromy“ sa teší veľkej popularite a vďaka nemu sme doteraz vyčlenili prostriedky na výsadbu takmer 300 000 mladých stromčekov v kalamitnom území v Tatrách. Veľká vďaka patrí zákazníkovi a zamestnancom spoločnosti Lidl, Lesom Slovenskej republiky a všetkým, ktorí prispievajú k dobrej veci.“

Vývoj lesného hospodárstva v Uhorsku v Rakúskej monarchii

Obdobie od bitky pri Moháči (1526) po dualizmus (1867) (1. časť)

Končí stredovek, začína novovek súčasne s nástupom habsburgovcov v rámci rakúskej monarchie. Od roku 1526 do svojho zániku (1918), čiže takmer 400 rokov bolo Uhorsko integrálnou a trvalou súčasťou habsburskej čiže rakúskej monarchie, nemalo vlastných vládcov (jeho vládcami boli panovníci Rakúska, ktorí boli formálne korunovaní aj za uhorských kráľov) a do roku dualizmu 1867 bolo politicky aj hospodársky riadené z Viedne (hoci formálne malo aj vlastné inštitúcie).

Roku 1526 bolo uhorské vojsko porazené v bitke pri Moháči Turkami. Zomrelo veľa významných osobností aj sám kráľ Ľudovít II. Jagelovský, ktorý pri úteku zomrel v miestnych močariskách. Na základe predošlých dohôd trón pripadol Habsburgovcom (Ferdinand I.), ktorí sa ho však zmocnili až po dlhšej občianskej vojne so sedmohradským vojvodom Jánom Zápoľským, ktorého podporovali Turci. Habsburgovci vládli v Uhorsku od roku 1526 až do jeho zániku 1918.

V roku 1683 porážkou pri Viedni boli Turci definitívne vytlačení z cisárskeho Rakúska. Habsburgovcom a Jagelovcom sa podarilo poraziť Turkov a Habsburgovcom potlačiť protihabsburské povstania. Bývalé uhorské územia tým oslobodili od Turkov, čo posilnilo mocenskú pozíciu Rakúska (Habsburgovcov) na území Uhorska a odstránilo moc uhorskej šľachty až do roku 1867.

Z hľadiska lesníckeho vývoja, bolo priaznivé, že prvým habsburským a uhorským panovníkom bol Ferdinand I. (1526 – 1564), ktorý súčasne bol prvým natoľko osvieteným panovníkom, že pre ochranu lesov a ich ďalší priaznivý vývoj vydal niekoľko, na tú dobu reformných nariadení, úprav a inštrukcií, ktoré mali pre budúcnosť lesov v Uhorsku veľký význam.

Až Rakúsko-uhorské vyrovnanie (1867) otvorilo Uhorsku ďalší relatívne samostatný vývoj. Do tohto obdobia budeme sledovať stručný vývoj v lesnom hospodárstve v Uhorsku so zameraním na jeho severnú časť, územie budúceho Slovenska.

Fuggerovci a lesy.

Dňa 13.7.1535 podáva fuggerovský faktor Juraj Merz správu o stave lesov využívaných pre potreby bansko-bystrického mediarskeho podniku. Správu si vyžiadali komisári kráľa Ferdinanda I. (1526 – 1564), ktorí konali revíziu bansko-bystrického mediarskeho podniku. V správe sa píše o veľkej spotrebe dreveného uhlia za roky thurzovsko – fuggerovského podnikania, najmä však po roku 1526, kedy sa lesné porasty v blízkosti tunajších hút vyťažili a vyčerpali. Prisun dreveného uhlia je čoraz pomalší a nákladnejší. Začalo

sa ťažiť vo vzdialenejších a vyššie položených lesoch v priamej réžii Fuggerovcov okolo tzv. uhliarskych osád. Vlastné povozy mediarskeho podniku nestačia, musia sa prenajímať od uhliarov. Navyše podnik musí budovať lesné cesty, aby sa dostal do porastov, často vo vysokých polohách a tieto musí udržiavať zjazdne na vlastné náklady. Produktivita klesá, náklady sa zvyšujú, podnik stráca bývalé zisky.

Kráľovskí komisári, vyslaní na revíziu mediarskeho podniku dňa 21.8.1535 podávajú správu o účelnejšom využití lesov. V správe vyhodnocujú súčasný nepriaznivý stav a predpokladajú, že huty sa budú musieť premiestniť na horný tok Hrona, kde sa nachádzajú ešte rozsiahle kráľovské lesy. Drevo sa bude musieť plaviť s malými nákladmi po Hrone, na ktorom bude treba vybudovať hrable pri nových hutiach. Jediné to môže zachrániť bystrické bane a huty. Odporúčajú panovníkovi Ferdinandovi I., aby si udržal lupčianske panstvo s jeho lesmi a rezervoval si aj breznianske lesy.

Kráľovská komorská správa vo Viedni

Aby sa zamedzilo neblahému banskému exploatačnému drancovaniu lesov, prevzala roku 1546 všetky bane, huty

a lesy pohronskej oblasti pod svoju správu Kráľovská komorská správa vo Viedni, ale tiež s tým zámerom, že bude bohatstvo týchto produktívnych lesov využívať vo svoj prospech. Komorské lesy boli predchodcom neskorších erárnych a potom štátnych lesov. Hlavný komorský gróf a jeho úrad neskôr (1550) sídlil v Banskej Štiavnici a podliehal cisárskej dolnorakúskej komore vo Viedni.

Štejerský lesmajster Hohenwarter

Správa Dolnorakúskej kráľovskej komory po prevzatí hornouhorských lesov do svojej správy a v snahe pozdvihnúť ich na rakúsku úroveň, poverila štejerského lesmajstra Wolfganga Hohenwartera na prehliadku týchto lesov. Hohenwarter prezrel lesy na Pohroní a po vykonaní pochôdzky v roku 1547 podal kráľovi obširnú správu o ich stave. Cieľom pochôdzky bolo zistiť, akým spôsobom by sa dali tunajšie porasty ťažiť, približovať drevo a plaviť po Hrone.

Pochôdzku začali vo Valašskej, postupovali Hrončianskou dolinou popri Čiernom Hrone, potom oblúkom cez Ľupču do Banskej Bystrice. Navrhoval plaviť drevo po Hrone až po Banskú Bystricu s tým, že pri Hronci a pri Ľupči by boli postavené jednoduché hrable, pri Banskej Bystrici hrable plavebné, ktoré skutočne aj boli o rok postavené. Okrem toho navrhoval zriadiť dve píly a šindliarky, všetko pre cieľe banského a hutníckeho priemyslu. Správu Hohenwartera možno považovať za prvý odborný opis lesných porastov a za prvý plán na zužitkovanie lesov v hornom Uhorsku. Jeho plány a návrhy sa postupne uskutočňovali a boli základom ďalšieho vývoja lesného hospodárstva v hornom Uhorsku. Z tejto správy vychádzal Ferdinand I. pri svojich budúcich nariadeniach o ochrane lesov.

Prvé vodné hrable

Prvé technické zariadenie na zachytávanie plaveného dreva bolo postavené z rozhodnutia kráľovskej koruny v roku 1548 na Hrone pri Banskej Bystrici, keď štejerský lesmajster Hohenwarter tu skonštruoval prvé vodné hrable. Obyvatelia museli byť zabezpečení, že vzostupom hladiny Hrona nebudú pri hrabliach ohrozené príslahlé pozemky. Za prepustenie pozemku poniže hrablí, určeného na sklad dreva kráľovská komora s panovníkovým súhlasom prenechá mestu časť majera na rozšírenie cintorína pri kostole sv. Ducha. Navyše panovník poukázal na to, že stavba nových hrablí znamená pre chudobnejších obyvateľov kraja nový výnosný zdroj príjmu.

Valasi – významný problém v lesoch Uhorska

Panovník Ferdinand I. pokračuje v systematickom úsilí riešenia pastiersko – valašského problému v hornom Uhorsku, pretože úbytok lesov je taký značný, že ohrozuje ďalší rozvoj baníctva na Slovensku. Schválil opatrenie komory, ktorým táto opäťovne prikázala lesmajstromi Hohenwarterovi a bystrickému banskému majstromi, aby vypracovali a prerokovali lesný poriadok, ktorý bude mať ustanovenie na ktorých miestach a koľko kôz môžu držať valašskí pastieri.

V tomto roku kráľ Ferdinand sa tiež pokúsil usporiadať škody spôsobené valachmi tak, že ich chcel zdaniť a vymedziť pasenie kôz v pomere ich počtu k ploche i lokalite.

Oživenie inštitúcie lesných hájnikov

Od roku 1558 cisár Ferdinand sleduje škody vznikajúce pastvou oviec a kôz a činnosťou valachov, poškodzovaním mladých stromov a postupne vydáva nariadenia na usmerňovanie tejto činnosti. Nariadil preto v oblasti banských miest zákaz pastvy v lesoch a na dodržiavanie tohto nariadenia ustanovuje ľudí, ktorí budú mať dozor nad lesmi, ležiacich v obvode banských a hutných miest. Týmto nariadením oživil inštitúciu lesných hájnikov z 13. storočia, ktorá postupne zanikla.

Spor medzi mestami Ľubica a Menhard (Vrbov) o užívaní lesov.

Spišský gróf Vít Fabínus vydáva svedectvo o dohode, ktorú pred ním uzavreli dňa 5.8.1559 mestá Ľubica a Vrbov o spôsobe a miere ťažby v lesoch, o ktoré viedli

obe strany niekoľkoročný spor. Toto pokonanie platí do budúcnosti, pretože ho uzavreli splnomocnenci oboch miest:

- Vrbovcania smú ťažiť drevo pre vlastnú potrebu v lesoch v priestore Troch bystrín a jeho dolinách, vyťaženu hmotu môžu na mieste spravovať na siahovíce, nesmú však drevo odkôrniť. V ďalších menovaných lokalitách sú oprávnení ťažiť stavebné drevo, ktoré môžu otesať, nie však odkôrniť, zvieŕť na skládku, odkiaľ sú povinní ho do 4 týždňov odvieŕť domov.

- Ani jedna strana nesmie ťažiť v lokalite Kuttenhau, ktorá je hájená a tunajšie porasty sú rezervované výlučne pre prípad súrnej potreby pri živelných pohromách.

- Vrbovcania smú tiež ťažiť stavebné a úžitkové drevo v listnatých a ihličnatých porastoch v mestských lesoch za Ľubicou.

- Ľubičania nesmú na uvedenej lesnej pôde svojvoľne rozširovať svoje role.

- Vrbovcania smú nechať pásť svoje kone v lese len počas nakladania dreva, nesmú ich tu však nechať cez noc. Na určitých miestach a v určenej dobe majú však právo na pastvu koní v zmysle daného im privilégia.

Ktorá z menovaných strán poruší toto pokonanie, zaplatí vrchnosti pokutu 40 fl. v zlate.

Toto svedectvo bolo vydané v rovnopise každej z oboch strán, pod pečatou provincie.

Inštrukcia kráľovským komisárom

Ferdinand I. vydáva inštrukciu kráľovským komisárom vyslaných do Banskej Bystrice na revíziu tamojších lesov

a mediarskeho podniku: Komisári nech vykonajú obhliadku lesov, ktoré zasobujú podnik, prešetria spôsob ťažby, stav šmykov a tajchov a či sa plavenie dreva robí vo vhodnom čase. Nedostatky nech komisári v kráľovom mene odstránia vhodnými opatreniami.

Následne títo kráľovskí komisári hlásia panovníkovi, že začali s revíziou banskobystrického mediarskeho podniku a zisťujú, že pre lesy, ktoré k nemu patria, nie je vypracovaný žiadny lesný poriadok, ba nejestvuje ani ich popis. Na zabezpečenie trvalej produktivity a zachovanie tunajších lesov chcú takýto poriadok vypracovať, žiadajú preto panovníka o príkaz pre Dolnorakúsku komoru, aby im poslal odpis lesného poriadku pre Hallstatt, zavedeného v auguste roku 1561.

Dvorská komora končí prevádzku niektorých hút a baní

Vzhľadom na pokračujúce ničenie a veľkú exploataciu lesov, na ochranu lesov bolo vydané aj nariadenie Dvorskej komory, ktorá zastavila prevádzku v tých baniach a hutách, ktorých majiteľmi boli súkromníci, odôvodňujúc to tým, že veľmi ničia široký priestor okolo baní a hút, ktoré prevádzkujú. Nariadenie neostalo bez účinku. Už v roku 1564 zastavila prevádzku huta Gaismayer v Bacúchu, ako aj železnú banu Rolla, Igel a Lindacher.

Úryvok z autorom pripravovanej publikácie „*Dejiny lesníctva na Slovensku*“.

Viliam Stockmann

Les s vôňou cukru

Vianočné sviatky a príchod nového roka máme už šťastlivo za sebou. Okrem toho, že si musíme všetci priznať skutočnosť, že sme o rok starší, mnohí sme v dôsledku preplnených stolov a väčšieho množstva voľného času stráveného leňošením aj o pár kíl ťažší. Je teda najvyšší čas opustiť cukrom rozvoniavajúce príbytky a ísť niekam do prírody. Vďaka čerstvému vzduchu a vôňa lesa má predsa len svoje čaro.

A ak by ste po takejto prechádzke predsa len dostali neodolateľnú chuť na niečo sladké, pozývame vás na výlet „rozprávkovým lesom“, kde na jeleňom chrbte rastie mladý les, kde kôra brezy chutí marcipánom, rôzne druhy neznámych húb môžete ochutnávať a konzumovať, bez toho aby ste sa museli báť o svoj život. Dokonca môžete zahryznúť do pňa stromu, čím sa automaticky stávate konkurenciou

pre drevokazný hmyz a zjesť na posedenie celého diviaka, tiež nebude pre vás žiaden problém.

A aby ste mali predstavu o čom tu píšeme – prinášame kúsok tohto sladkého lesa aj k vám domov. Takže doprajte svojim očiam kochať sa lesom a naštartujte svoju fantáziu. Klobúk dolu pred týmto lesnícko-cukrářským umením.

-as-

Najnovšie akvizície Lesníckeho a drevárskeho múzea

Rok si s rokom podal ruku a my v Lesníckom a drevárskom múzeu môžeme hodnotiť, čo sa nám v oblasti nadobúdania nových predmetov do fondu múzea podarilo dosiahnuť za rok 2014. Akvizičný proces prebiehal nepretržite a vyvrcholil na zasadnutí Komisie pre tvorbu zbierok Lesníckeho a drevárskeho múzea 23. septembra 2014. Zasadnutia komisie sa zúčastnili Ladislav Klíma, znalec v oblasti dejín techniky, Tatiana Figurová,

Marek Vanga, Ľubica Miľanová, Milan Longauer, Tatiana Figurová, Mária Rošková a Želmíra Šípková. Išlo o skutočne úctyhodné množstvo predmetov, z ktorých zvlášť upútala kolekcia lesníckych uniforiem hlásiacich sa až do obdobia rakúsko - uhorskej monarchie. Je časťou rozsiahlejšej akvizície z pozostalosti po štátnom lesnom úradníkovi Jánovi Arpádovi Pivarčekovi z Pliešoviec (1911 - 1990), ktorú okrem lesníckych uniforiem a predmetov súvisiacich s výkonom jeho funkcie – lesníckeho pracovného náradia, batohu, pečiatok, kancelárskych predmetov, drobných pamiatok z ciest a pod. tvorí aj bohatý etnografický materiál. Ten prezrádza, že Arpád Pivarček bol lesníkom telom i dušou a majstrovsky ovládal prácu s drevom. Drevené nástroje i výrobky, z ktorých je cenná najmä kolekcia náradia na výrobu textilu sú sčasti aj jeho dielom. Všetky predmety múzeu daroval vnuk Arpáda Pivarčeka Miroslav Pivarček. K odevom v lesníckom fonde pribudol aj dar prof. Ivana Vološčuka - blúza, nohavice a čiapka, ktorá patrila k výbave študenta Vysoké školy lesníckej a drevárskej vo Zvolene počas vojenskej prípravy v 50. rokoch minulého storočia. K VŠLD vo Zvolene sa hlási i akvizícia, ktorá súvisí s Akademickým Zvolenom. Tento folklórny festival s dlhoročnou tradíciou bude v našom fonde zdokumentovaný aj vďaka daru Prof. Ladislava Šebíka. Dar

pozostáva z plakiet, odznakov, medailí, spomienkových predmetov, listinných materiálov a pod. Darom múzeu sú aj staré firemné tabule lesného závodu Ružomberok, tiež z polovice minulého storočia, ktoré zabezpečil Ing. Ján Vrben-
ský z OZ Liptovský Hrádok. Ešte staršie sú dobové fotografie úradníkov účtovného lesného riaditeľstva v Banskej Bystrici z r. 1924 a 1944 od Júliusa Burkovského.

Z predmetov, ktoré obohatia lesnícku zbierku múzea treba spomenúť ešte kolekciu trofejí raticovej zveri z pozostalosti po riaditeľovi Západoslovenských le-

sov v Trenčíne Jánovi Závodskom. Z trochu iného súdka sú zbierkové predmety, ktoré múzeu ponúklo generálne riaditeľstvo nášho štátneho podniku. Ide o príručné terénne počítače (zberače dát) zn. LATSCHBACHER. Zaevidovali sme viacero starších typov s dokovacími stanicami i bez nich.

Drevárska zbierka sa rozrastie o súbor predmetov z viacerých ročníkov súťaže Etudy z dreva, ktorú naše múzeum organizuje už 15 rokov. Predmety, ktorých počet dosahuje číslo 170 dokumentujú súčasný dizajn v sfére výroby drevených hračiek, dreveného šperku a drevených úžitkových predmetov.

Časť minuloročnej akvizície, ktorá sa svojim obsahom hlási k regiónu Zvolen, tvoria veľmi zaujímavé listy zo začiatku minulého storočia. Ide o rodinnú korešpondenciu amerického vystaňovalca, ktorý posielal správy svojej rodine do Zvolena. Ďalšiu časť sme získali vďaka podujatiu pripravenému k stému výročiu narodenia Jána Halaja, dlhoročného dirigenta Robotníckeho speváckeho zboru vo Zvolene. Cenným výsledkom tejto aktivity je okrem iného aj získanie dokumentačného materiálu z pozostalosti Jána Halaja. Fotografie, rukopisy, ocenenia týkajúce sa jeho práce pre spevokol, ktorý dnes nesie názov Zvolenský spevácky zbor, darovala múzeu jeho vnučka Viera Tomášková.

Hodnotu nadobudnutých zbierok,

Drevené náradie a predmety z pozostalosti lesníka Arpáda Pivarčeka z Pliešoviec, 1. pol. 20. st.

Čiapka s odznakom študenta VŠLD vo Zvolene, 50. roky 20. storočia.

kurátorka - historička, Július Burkovský, znalec v oblasti lesníctva a ochrany prírody, Eva Švajdová, etnografka, Mária Šorecová, archivárka, Mária Rošková, kurátorka – drevárka, a Želmíra Šípková, etnografka a zároveň predsedníčka komisie. Na programe bolo posúdenie 548 predmetov, ktoré komisii ponúkli pracovníci múzea – Veronika Šebíková,

t.j. zbierok darovaných, nadobudnutých výskumom i kúpou určila komisia na 8986,20 eur. Cena kúpených zbierok je 1236 eur. Komisii i odborných pracovníkov múzea nadchla možnosť získať do zbierok nášho múzea pôvodnú kolársku dielňu – in situ – na Javorí, ktorá sa hlási do prvej polovice minulého storočia. Náradie aj výrobky sú tu zachované vo svojej komplexnosti a komisia sa s odbornými pracovníkmi zhodla na potrebe je záchranu. Lákavá je predstava prenesenia dielne do Lesníckeho skanzenu, kde by hodnotu takto zachovaného remeselného pracoviska vedela oceniť široká verejnosť. Získanie tejto dielne do zbierok múzea je úlohou najbližšej budúcnosti.

Tabuľka s menom štátneho lesného úradníka, 1. pol. 20. storočia.

Tatiana Figurová, LDM Zvolen

Milé deti,

kým sa uloží na zimný spánok ako to máme my praví a nepraví zimní spáči vo zvyku, pripravil som pre vás pár vystrihovačiek mojich kamarátov, lesných zvieratiek. V tomto čísle je to kamarát diviáčik.

Diviak lesný je dlhý 0,9 m až 1,8 m. Chvost má 15-30 cm. Váži spravidla 50-190 kg (samce) a 35-160 kg (samice), ale napríklad v

Karpatoch môžu samce vážiť aj 350 kg. Dožívajú sa okolo 20 rokov. Sfarbenie kolíše od čiernej, cez červeno-hnedú po svetlohnedú. Mláďatá majú typické pruhy. Samce majú vyčnievajúce očné zuby (kly) a žijú samotársky, len v období pá-

renia sa pripájajú k čriedam samíc. Tie môžu pozostávať z 20 aj viac jedincov. Pária sa v novembri až januári a samice privádzajú na svet 4-12 mláďat.

Jazvec Mišo

Zasmejte sa

Chváli sa jeden poľovník druhému:

- Ja som včera strelil takého diviaka, že poňho musel prísť traktor.
- Ha, to nie je nič. Ja som zostrelil takého vtáka, že z neho vystúpilo 360 ľudí.

„Jean, kedy sme boli naposledy na love kačiek?“
 „Včera.“
 „Tak prečo sme teda mali dnes zase koninu?“
 „Lutujem, ale kuchár pripraví len to, čo ráčite trafiť.“

Muž sa vrátil z poľovačky:

„Žena moja, teraz nebudeme celý mesiac kupovať mäso.“
 „Tolko si nalovil?“
 „Nie, prepil som výplatu.“

Dvaja lovci kráčajú lesom a naraz jeden z nich skolabuje a nejaví známky života. Druhý poľovník nelení a mobilom volá pohotovosť:

- Môj priateľ nežije! Čo mám robiť?
  - Len pokoj, odpovedá hlas na druhom konci, pomôžem vám. Najprv sa musíte uistiť, že je naozaj mŕtvy.
- V slúchadle je chvíľu ticho a naraz sa ozve výstrel. Potom opäť zaznie poľovníkov hlas.

- Hotovo. Čo ďalej?

Policajti búčajú podozrivému na dvere bytu, aby im otvoril.

- Nie som doma! - ozve sa zvnútra.
- Ste, máte pred dverami topánky!
- Ale to nie sú moje!

Ide Eskimák s Rusom na poľovačku a uvidia jeleňa. Rus ho ide zastreliť a vtom mu Eskimák povie:

- Nestrielať a utekaj.
- Po chvíli utekania Eskimák zoberie pušku a zastrelí jeleňa. Rus sa ho spýta.
- A prečo som toho jeleňa nemohol zastreliť už vtedy?
  - A čo ti šibe? Kto by ho tak ďaleko ťahal?

Sudoku

		7	9	6	2	4		
9				1				2
	1		8	5	3			6
5			4	7	9			1
				8				
4			3	2	1			7
	9		2	4	8			5
6				3				8
		8	6	9	5	1		

3	4		8	2	6		7	1
		8				9		
7	6			9			4	3
	8		1		2		3	
	3						9	
	7		9		4		1	
8	2			4			5	9
		7					3	
4	1		3	8	9		6	2

Uveríte?

Cestou autobusom z Kjóta do okresu Arashiyama na okraji mesta môže návštevník okrem viacerých chrámov vidieť krásny bambusový porast. Ročne ním po niekoľko stometrovom chodníku prejdú státisíce ľudí. Je zaujímavé, že tento klenot vznikol v priebehu jedného mesiaca len niekoľko kilometrov od metropoly Kjóta (jap. 京都市 – Kjóto-ši - pôvodne hlavného mesta Japonska) na ostrove Honšú s rozlohou 827,90 km² a počtom obyvateľov takmer 1,5 milióna.

LES či NELES?

Napriek tomu, že bambus dosahuje výšku aj hrúbku stromov, z botanického hľadiska ide o druh tráv a nie o drevinu. Rôzne druhy bambusov sú tak jednými z najväčších druhov tráv na svete. Jeho príbuznými sú kukurica alebo pšenica. Bambus je najrýchlejšie rastúcou rastlinou na svete.

Už po dvoch až štyroch mesiacoch dosahujú svoju definitívnu výšku. Denný prírastok predstavuje 10 až 30 cm, u niektorých druhov však môže dosiahnuť výšku až jedného metra a celková výška niektorých druhov v dospelosti je až 30 m.

Rubriku pripravuje Ferko Tárjako

Naše zariadenia

V teritóriu OZ Vranov nám ponúka ubytovanie Chata Roztoky. Prístup je štátnou cestou na trase Vranov - Košice. Turisti sa k chate môžu dostať pri prechode červene značenou hrebeňovkou v centre Slanských vrchov a to 2 km pod Herlianskym sedlom. Zariadenie je situované 4 km od obce Banské a 13 km od obce Herľany. Mesto Vranov nad Topľou je vzdialené 15 km. Už podľa tohto polohopisu vidno, že chata je postavená na tichom a odľahlejšom mieste, avšak pohodlne prístupná autom. Celková kapacita ubytovania je 8 pevných lôžok v štyroch dvojposteľových izbách. Chata je elektrifikovaná a jej zariadenie a vybavenie poskytuje primeraný štandard pre jej návštevníkov. Vo veľkej priestranej záhrade nájdete vonkajšie ohnisko.

Chata Roztoky

Milan Longauer

V letných mesiacoch je vhodným východiskom pre turistiku a cykloturistiku. Zaujímavé sú trasy, ktoré vedú na Herlianský gejzír. Je to jedinečný hydrogeologický úkaz v rámci Slovenska. Erupciu spôsobuje plyn v podobe oxidu uhličitého. Jeho tlakom je voda v čase pretlaku vytlačovaná nad zemský povrch. Keďže sa nenahrieva, je na rozdiel od pravých gejzírův nízkotermálna, dosahujúca teplotu iba 14-18 °C. Herlianský gejzír je umelo navrhnutý tzv. artézsky prameň, čo je vlastne z hľadiska hydrogeológie napätá podzemná voda, disponujúca tzv. artézkym pretlakom. Na povrch sa dostáva cez vyvrtanú dutinú, ktorej priemer je iba 103 milimetrov.

Podmienkou takéhoto javu je samozrejme vhodné geologické podložie, ktoré v tomto prípade predstavujú vrstvy pieskov v ílovito - slienitom súvrství v hĺbke 264 - 275 metrov, kde sa podzemná voda kumuluje, a kde ale musí byť stály prívod CO₂, ktorým sa nasycuje. Tento plyn prúdi pozdĺž tektonických puklín v podzemí, čo súvisí s vulkanickými procesmi v Slanských vrchoch. Vzhľadom na svoju výnimočnosť je Herlianský gejzír chránený štátom v kategórii národná prírodná pamiatka, spolu s príľahlým okolím, do ktorého spadá aj park s cennými exemplármi drevín a historickými kúpeľnými budovami.

Obec Banské vznikla v 14. storočí a jej názov poukazuje na skutočnosť, že jej pôvodní obyvatelia boli baníci. Najstaršia písomná zmienka o Banskom pochádza z r. 1397, kedy sa spomína pod názvom (Banyapathaka) - Banský Potok. Obyvatelia sa zaoberali kolárstvom, kováčstvom, tkáčstvom, ťažbou dreva a pálením uhlia. V okolí obce sa hojne vy-

skytuje andezit, ktorý sa tu donedávna ťažil. Z andezitu sú sčasti postavené hanusovské viadukty a železničný tunel medzi Hrabovcom a Strážskym. V dvanástom storočí sa v okolitých lesoch, ktoré vlastnili Andrášiovci ťažilo veľa dreva. Na jeho odvoz slúžila úzkokolajová železnica z Banského do Sačurova, dlhá 15 km, ktorá slúžila do roku 1935. V obci je zachovalý barokovo - klasicistický kostol postavený v

r. 1788. Predtým na jeho mieste stál drevený kostolík, z ktorého sa zachovala kamenná krstiteľnica z r. 1688, ktorá je uložená v Zemplínskom múzeu v Michalovciach.

Súťaž o najlepšiu recept z diviny

Redakcia časopisu Lesník vyhlasuje súťaž o Najlepší recept z diviny o zaujímavé knižné ceny. Svoje recepty s fotografiou posielajte do 31. marca mailom na adresu: anna.sliacka@lesy.sk alebo poštou na adresu: redakcia časopisu Lesník, LESY SR, š.p., Námestie SNP 8, 975 66 Banská Bystrica. Nezabudnite uviesť Vašu poštovú adresu, na ktorú zašleme malý darček.

Receptár

Bažant na špenáte

Suroviny:

bažant, 1 cibuľa, 1 strúčik cesnaku, 1 KL čierne korenie, 4 PL sójová omáčka, 1 KL cukor, 1 PL sezamový olej, 1 kg čerstvý špenát

Postup prípravy:

Bažanta vykostíme. Mäso nakrájame na rezance, dáme do plochej misy a zasypeme nadrobno nakrájanou cibuľou a cesnakom. Zmiešame korenie, sójovú omáčku, cukor a sezamový olej, čím sa nám vytvorí marináda, do ktorej naložíme mäso.

Kým mäso leží v marináde, blanšírujeme asi 2 minúty špenátové listy v osolenej vode. Potom ich nasekáme nahrubo. Na rozpálenom oleji oparáme mäso z bažanta, pridáme trošku marinády a dusíme asi 1 hodinu.

Keď je mäso udusené domäkka, necháme šťavu vyvariť a pridáme špenát. Krátko opečieme za stáleho miešania. Podávame samotné alebo s kopčekom ryže.

Dobrá chuť

Vzdorujúce vetrom

Skoro so železnou pravidelnosťou nás informujú meteorológovia cez rôzne médiá o hroziacom riziku veterných kalamít. Naše lesy sa stále vyrovnávajú s následkami kalamity z roku 1996, ktorá najviac postihla oblasť Osrblia, kalamity Paulína z roku 1999 vyčíňajúcej v oblasti spadajúcej do pôsobnosti OZ Prievidza, s následkami najviac medializovanej kalamity z roku 2004, ktorá postihla v rovnakou silou Vysoké aj Nízke Tatry a nepomenúc minuloročnú veternú smršť

Žofia, ktorej následky stále odstraňujeme. Lesy sú denno-denne ovplyvňované množstvom deštruktívnych prírodných a antropických faktorov. Poškodenia lesa vetrom sú vždy veľmi rôznorode a škody na lesných porastoch spôsobené vetrom a snehom sú vážnym ekonomickým problémom týkajúcim sa lesníctva v Európe.

Tisícročia vetrové smršte menia zloženie drevnej skladby a vekovú štruktúru sub-boreálnych lesov (FRELICH & REICH 1995, PALIK & ROBL 1999). V rokoch 1950–2000 na území Európy počas lesných disturbancií ostalo poškodených 35 miliónov m³ kalamitného dreva, z toho 53 % poškodené bolo spôsobené vetrom, 16 % ohňom, 3 % snehom, 5 % inými abiotickými faktormi, 16 % biotickými faktormi a 7 % kombináciou faktorov (SCHELHAAS et al. 2003). Víchrice môžu spôsobiť vysokú úmrtnosť stromov, vrcholové zlomy, znížiť ich hustotu stromov a zmeniť miestne podmienky životného prostredia. Toto môže mať za následok narušenie prirodzenej regenerácie porastu, spomaliť alebo zastaviť klíčenie semien a ovplyvniť aj rýchlosť rastu sadenice (PETERSON & PICKETT 1995). V extrémnych rokoch môžu veterné búrky na miestach postihnutých lesnými požiarimi podporovať prirodzenú regeneráciu porastov. Zmeny vo využívaní pôd, zmeny veku a štruktúry porastov, lesnícke postupy a režimy znečistenia ovzdušia majú za následok zníženie odolnosti lesov (SCHLYTER et al. 2006). Napríklad vo Švédsku v rokoch 1950 – 2000 za-

znamovali až 77 víchric, ktoré celkovo 110 mil. m³, z toho až 49 % škôd spôsobili len päť veterných búrok (NILSSON et al. 2004). Za obeť dvom veterným búrkam z novembra 2001 padlo za obeť 7 mil. m³ dreva v západnej a južnej časti Fínska. Bolo poškodených až 1,4 % z celkového objemu stromov. 62 % tvoril smrek obyčajný (*Picea abies*), 34 % borovica lesná (*Pinus sylvestris*) a 4 % breza (*Betula*). Škody boli vyčíslené na 15 miliónov eur, kým v rokoch 1990 a 2001 nepresiahli 1,8 mil eur (FSY 2002) (PELLIKKA & JÄRVÄNPÄÄ 2003). Ďalším prst zdvíhajúcim príkladom je víchrica Kyrill z dňa 18. januára 2007, ktorá sa prehnala územím Európy a zabila 47 ľudí a pôsobila škodu približne osem miliárd eur (BARREDO 2010) a mnohé iné... Lesy dominujú jedľou bielou majú dlhoročnú tradíciu v oblasti strednej Európy pričom okrem produkcie dreva a boli pestované ako ochrana proti lavinám a záplavám (BRANG 2001, SPIECKER 2003, SVOBODA et al. 2010). Ako bje všeobecne známe najviac poškodzo-

vané sú lesné porasty nachádzajúce sa v blízkosti lesa, lesných okrajoch - ekotonoch (TALKKARI et al., 2000). Niektoré štúdie potvrdili, že ekotony - vekovo a druhovo rôznorodé okrajové porasty sú odolnejšie proti poškodeniu silným vetrom. Naopak najviac náchylné porasty tvoria odkryté okraje rúbaní alebo kalamitných plôch. Vietor najviac ohrozuje stromy stojace za bariérou – napr. kopcom TALKKARI et al. (2000).

V súčasnosti lesnícke postupy hlavne ťažba a zalesňovanie nahrádzajú pôsobenie prírodných katastrof, a tým smerujú k trvalo udržateľnému lesnému hospodáreniu (THOMPSON & WELSH 1993, ANGELSTAM 1997, GANDHI et al. 2008).

Anna Sliacka

ANGELSTAM P.K. 1997: Landscape analysis as a tool for the scientific management of biodiversity. *Ecological Bulletin* 46:140–170.

- FRELICH L.E. & REICH P.B. 1995: Spatial patterns and succession in a Minnesota southern-boreal forest. *Ecological Monographs* 65:325–346.
- BARREDO J. I. 2010: No upward trend in normalised windstorm losses in Europe:1970–2008. *Natural Hazards and Earth System Sciences* 10: 97–104.
- BRANG P. 2001: Resistance and elasticity: promising concepts for the management of protection forests in the European Alps. *Forest Ecology and Management* 145:107–119.
- NILSSON C., STJERNQUIST I., BÄRRINGA L., SCHLYTER C., JONSSON A. M. & SAMUELSSONE H. 2004: Recorded storm damage in Swedish forests 1901–2000. *Forest Ecology and Management* 199(1): 165–173
- PALIK B. & ROBL J. 1999: Structural legacies of catastrophic windstorm in a mature Great Lakes aspen forest. *USDA Forest Service, North Central Research Station, Res. Pap. NC-337*, 11 pp.
- PELLIKKA P. & JÄRVÄNPÄÄ E. 2003: Forest stand characteristics and snow and wind induced forest damage in boreal forests. *Proc. of the Int. Conf. on Wind Effects on Trees*. 269–276.
- PETERSON C.J. & PICKETT S.T.A. 1995: Forest Reorganization: A Case Study in an Old-Growth Forest Catastrophic Blowdown. *Ecology* 76:763–774.
- SCHLYTER P., STJERNQUIST I., BÄRRING L., JONSSON A. M. & NILSSON C. 2006: Assessment of the impacts of climate change and weather extremes on boreal forests in northern Europe, focusing on Norway spruce. *Climatic Research* 31: 75–84.
- SCHELHAAS M.J., NABUURS G.-J. & SCHUCK A. 2003: Natural disturbances in the European forests in the 19th and 20th centuries. *Glob. Change Biol.*, 9:1620–1633.
- SPIECKER H. 2003: Silvicultural management in maintaining biodiversity and resistance of forests

in Europe-temperate zone. *J. Environ. Manage.* 67: 55–65.

SVOBODA M., FRAVER S., JANDA P., BACE R. & ZENÁHLIKOVÁ J. 2010: Natural development and regeneration of a Central European montane spruce forest. *Forest Ecology and Management*. doi:10.1016/j.foreco.2010.05.027

THOMPSON I.D. & WELSH D.A. 1993: Integrated resource-management in boreal forest ecosystems-impediments and solutions. *The Forestry Chronicle* 69: 32–39.

Kalendár podujatí

29.1.-1.2.2015

Incheba Bratislava
22. ročník výstavy
POLOVNÍCTVO A ODDYCH

29.1. – 1.2.2015

Incheba Bratislava
CAMERA Slovakia
12. Festival cestovateľských filmov

7.2.2015

Furmanské preteky
Vitanová

7.2.2015

Jasienok
Slovenské krňáčkové preteky

10.2. – 13.2.2015

Agrokomplex Nitra
AQUA-THERM
17. ročník medzinárodného odborného veľtrhu vykurovania, vetrania, klimatizačnej, meracej, regulačnej, sanitárnej a ekologickej techniky

14.2.2015

Banská Štiavnica
Slovenské krňáčkové preteky
14.2.2015
Furmanské preteky Novot'

21.2.2015

Šumiac
Slovenské krňáčkové preteky

21.2.2015

Expo – Center Trenčín
Burza starožitností a gazdovské trhy

27.2. – 28.2.2015

Zbojská
Slovenské krňáčkové preteky

28.2. – 1.3..2015

Agrokomplex. Nitra
Dve medzinárodné výstavy psov 2015

28.2.-1.3.2015

Expo – Center Trenčín
FISHING SHOW Carp & Spinning 2015
10. Medzinárodná výstava rybárskych potrieb

Životné jubileá

50 rokov

Tlstovič Ľuboš,
vedúci LO, LS Moravany – OZ Smolenice
Trebichavský Roman,
vedúci LO, LS Kšinná – OZ Trenčín

60 rokov

Strapatý Juraj,
vedúci LO, LS Dechtice – OZ Smolenice
Dubaj Ľubomír,
vedúci ES, ES Topoľčany – OZ Prievidza
Štefanišinová Helena,
mzdový účtovník – OZ Prešov
Ing. Slotta Miroslav,
riaditeľ OZ – OZLT Banská Bystrica

Pracovné jubileá

30 rokov

Petríková Soňa,
referent BTS, PO – OZLT Banská Bystrica

Odchod do starobného dôchodku

Ing. Turan Vladimír,
vedúci LS, LS Moravany – OZ Smolenice
Noga Jozef,
vedúci LO, LS Hronec – OZ Čierny Balog

Rubriku spracovala Helena Turská

Pozvánka

51. ročník Venerovského memoriálu

Takmer stovka pretekárov lesníkov zo Slovenska, Českej republiky, Poľska a Ukrajiny si zmeria sily na Majstrovstvách lesníkov SR v lyžovaní. Tohtoročný už 51. ročník Venerovského memoriálu sa bude konať od 15. do 17. marca 2015 na Štrbskom Plese.

Pretekári si zmerajú svoje fyzické sily v behu na lyžiach so strelbou zo vzduchovky a v obrovskom slalome. Muži budú súťažiť v piatich vekových kategóriách, ženy v dvoch vekových kategóriách. Víťaz v dvojkombinácii sa získa titul Majster lesník Slovenska a Majsterka lesníčka Slovenska, absolútny víťaz bude Víťazom Venerovského memoriálu.

Usporiadateľmi Medzinárodných majstrovstiev lesníkov SR v lyžovaní sú

Štátne lesy TANAPu. Podujatie sa uskutoční pod záštitou ministra pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a predsedu Odborového zväzu pracovníkov drevárskeho, nábytkárskeho a papierenského priemyslu, lesného a vodného hospodárstva.

Prvý ročník Venerovského memoriálu sa konal už v roku 1947. Jeho základnou myšlienkou bola prezentácia práce lesníkov, ktorí v zimných podmienkach pri výkone svojho povolania v lese nevyhnutne musia zvládať aj pohyb na lyžiach.

Ján Marhefka

Vedúci Odboru prác celospoločenského významu Štátne lesy TANAPu

Európsky strom roka

Príroda nás denno-denne udivuje svojimi výtvormi, jedinečnosťami a hlavne krásami. Aby sa o niektorých z nich dozvedela široká verejnosť upozorňujú na ne rôzne cestovné kancelárie, infocentrá, mnohé z nich zachytávajú prírodovedné a cestopisné filmy. Tie zaujímavejšie sa stávajú predmetmi rôznych medzinárodných ankiet. A jednou takou, pre nás lesníkov možno zaujímavou, je anketa venovaná jedinečným stromov s názvom EURÓPSKY STROM ROKA. Tento rok nás čaká už jej piaty ročník.

Európsky Strom roka 2014 – brest hrabolistý zo Slivenu (Bulharsko)

Slovensko v tejto ankete v roku 2014 zastupoval 350-ročný dub letný z Kremnice (víťaz slovenskej ankety Strom roka 2013). Za dub zo Zechenterovej záhrady hlasovalo 10 169 ľudí, a tým sa umiestnil na štvrtom mieste v spomínanej ankete. Štvrté miesto je pre stromy zo Slovenska v tejto ankete magickým, pretože počas štyroch ročníkov toto miesto obsadili štvrtýkrát. V roku 2013 Slovensko zastupoval Komjatický platan, ktorý získal 4636 hlasov, v roku 2012 Lipa v Lipanoch s počtom hlasov 5 591, v roku 2011 dub z Dubiného s 3 403 hlasmi.

- as -

O priazeň verejnosti v internetovom hlasovaní súťažia stromy z európskych krajín. Ku každému z nich sa viaže jeho „životný príbeh“. Cieľom ankety je vzbudenie záujmu verejnosti o stromy v jej okolí. V minulom roku (2014) v tejto ankete s celkovým počtom hlasov 77 526 zvíťazil **brest hrabolistý** (*Ulmus minor*) rastúci v meste **Sliven** v **Bulharsku**. Tento 1100 rokov starý symbol sa stal dominantou spomínaného mesta a práve na jeho gps súradniciach sa prvýkrát merala nadmorská výška Slivenu a doposiaľ slúži ako orientačný bod pre turistov. V minulosti okolo stromu viedli trasy rôznych pochodov a demonštrácií. Je súčasťou mestského znaku a aj pre budúce generácie bude spojením s minulosťou.

Európsky Strom roka 2013 – platan východný v Egri (Maďarsko) 4 205 hlasov

Európsky Strom roka 2012 – lipa vo Felsőmocsoláde (Maďarsko) 11 158 hlasov

Európsky Strom roka 2011 – lipa v Lelíceni (Romania) 23 298 hlasov

